

Podunavske zemlje - njihovo značenje i uloga u turizmu

Bitunjac, Ante

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:310030>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-19**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij kulture i turizma (jednopedmetni)

Ante Bitunjac

**Podunavske zemlje – njihova uloga i značaj u
turizmu**

Završni rad

Zadar, 2016.

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij kulture i turizma (jednopedmetni)

Podunavske zemlje – njihovo značenje i uloga u turizmu

Završni rad

Student/ica:

Ante Bitunjac

Mentor/ica:

mr. sc. Tomislav Krpan

Zadar, 2016.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ante Bitunjac**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom „**Podunavske zemlje – njihovo značenje i uloga u turizmu**“ rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 21. rujan 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TURIZAM.....	3
2.1 Definicija turizma.....	3
2.2 Nastanak i razvoj turizma.....	4
2.3 Podjela turizma.....	6
3. DUNAV.....	7
3.1 Geografija i hidrografija.....	8
3.2 Flora i fauna	9
3.3 Gospodarstvo.....	10
4. TURIZAM PODUNAVSКИH ZEMALJA.....	11
4.1 SR Njemačka.....	11
4.1.1 Turizam	12
4.1.2 Turistička valorizacija Dunava.....	14
4.2 Austrija.....	15
4.2.1 Turizam	15
4.2.2 Turistička valorizacija Dunava.....	17
4.3 Slovačka	18
4.3.1 Turizam	19
4.3.2 Turistička valorizacija Dunava.....	20
4.4 Mađarska	20
4.4.1 Turizam	21
4.4.2 Turistička valorizacija Dunava.....	22
4.5 Hrvatska	23
4.5.1 Turizam	24
4.5.2 Turistička valorizacija Dunava.....	25
4.6 Srbija	26

4.6.1 Turizam	27
4.6.2 Turistička valorizacija Dunava.....	28
4.7 Bugarska.....	28
4.7.1 Turizam	29
4.7.2 Turistička valorizacija Dunava.....	30
4.8 Rumunjska.....	31
4.8.1 Turizam	31
4.8.2 Turistička valorizacija Dunava.....	33
4.9 Moldavija	33
4.9.1 Turizam	34
4.9.2 Turistička valorizacija Dunava.....	35
4.10 Ukrajina.....	35
4.10.1 Turizam	36
4.10.2 Turistička valorizacija Dunava.....	37
5. ZAKLJUČAK.....	38
SAŽETAK	40
SUMMARY	41
ZUSAMMENFASSUNG	42
LITERATURA	43
ŽIVOTOPIS	45

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je „Podunavske zemlje – njihova uloga i značaj u turizmu“. Turizam je danas jedan sveprisutan i vrlo značajan društveno-ekonomski fenomen, a o ovoj tvrdnji svjedoče i same brojke kretanja te potrošnje turista, koje su iz dana u dan sve veće. Današnja tehnologija te sama želja ljudi za putovanjem iz različitih motiva, doveli su do toga da je turizam ne samo unosna djelatnost, nego i fenomen koji prije svega društveno obogaćuje čovjeka. Turizam se zasniva na atraktivnim resursima, zbog kojih ljudi žele posjetiti određenu destinaciju. Takvi resursi mogu biti različitog karaktera, a u ovom slučaju najviše će se govoriti o prirodnom resursu, rijeka Dunav.

Dunav je jedna od najpoznatijih i najznačajnijih rijeka, kako u Europi tako i u svijetu. Dunav se svojim tokom, od izvora u Njemačkoj do ušća u Crno more, proteže ili čini prirodnu granicu čak 10 država. Ova rijeka tako nudi različite koristi za države kroz ili uz koje protječe pa tako se koristi za proizvodnju hidroenergije, promet (na djelovima na kojima je plovna), ribolov i ostalo. Osim svega ovoga, Dunav se također očituje bogatstvom flore i faune te ljepotom same rijeke i okoliša te kao takav može se promatrati i kao izvrstan prirodni resurs koji služi funkciji turizma.

S obzirom na samu temu završnog rada, mogu se postaviti tri ključna pojma, koja su ujedno i predmeti razrade, a to su: turizam, Dunav, podunavske zemlje. U prvom dijelu se govori općenito o turizmu, razrađuje se sama definicija turizma. Nakon toga ukratko je opisana povijest turizma te faze kroz koje je prolazio, od samog početka pa do današnjih dana. Za kraj ovog poglavlja navodi se klasifikacija samog turizma i turista te se navode neke vrste turizma koje se mogu primjeniti na prirodnim atrakcijama, kao što je i sama rijeka Dunav.

Drugi dio se odnosi na samu rijeku Dunav. U ovom dijelu govorit će se o osnovnim geografskim obilježjima ove rijeke (dužina, tok, položaj...). Nadalje, također se spominje flora i fauna Dunava, kao i ostala prirodna obilježja. S obzirom na važnost ove rijeke za gospodarstvo svih zemalja koje se nalaze uz Dunav, obrazložit će se kako to rijeka utječe na prostor kojim teče i kako se može pozitivno iskoristiti u smislu boljeg razvoja turizma.

Posljednji dio razrade je ujedno i najopširniji dio. S obzirom da postoji čak 10 zemalja kroz koje Dunav protječe ili samo tvori prirodnu granicu neke zemlje, potrebno je analizirati svaku zemlju. O svakoj državi navedene su neke osnovne informacije i osnovna obilježja.

Nadalje, za svaku državu navode se i podatci vezani uz turizam kao na primjer: broj posjetitelja, važnije atrakcije, važnost turizma za zemlju, razvijenost turizma. Naglasak stavljamo na povezanost turizma pojedinih zemalja i rijeke Dunav, odnosno Dunav se promatra kao resurs koji je ili može biti valoriziran. Osim same analize, to jest stvarnog stanja donose se i prijedlozi za valorizaciju ovog resursa ukoliko nije dovoljno iskorišten.

Pri izradi ovog završnog rada, autor se koristio znanstvenim člancima, stručnom znanstvenom literaturom, kao i dostupnim relevantnim internetskim izvorima.

2. TURIZAM

Kao što je već napisano u uvodu, turizam je danas sveprisutan i vrlo značajan društveno – ekonomski fenomen, stoga ga je potrebno proučiti i definirati kako bismo stekli pravu sliku o njemu. S obzirom da u novije vrijeme turizam prakticira sve više i više ljudi, on se počinje mijenjati i poprimati različite nove oblike. Iako turizam postoji od davnina, u literaturi se spominje i definira tek u novije vrijeme. Da bismo razumjeli fenomen turizma u potpunosti potrebno ga je definirati, sagledati kroz povijest i proučiti različite oblike te složene pojave.

2.1 Definicija turizma

Turizam je fenomen koji se počeo proučavati u relativno novijoj povijesti, ali je svejedno pobudio zanimanje mnogih znanstvenika i teoretičara. Osim samog fenomena turizma, potrebno je definirati i glavnog subjekta u njemu, odnosno osobu – turista.

Izdvojit ćemo definiciju Erika Cohena, jednog od najboljih teoretičara turizma. Turist je za njega: „...dobrovoljni, privremeni putnik koji putuje u očekivanju zadovoljstva koja mu mogu pružiti novosti i promjene doživljene na relativno dugom i neučestalom kružnom putovanju.“¹

Što se tiče definicije samog turizma, u današnje vrijeme najpotpunija i najprihvaćenija definicija je ona koju su postavili Hunziker i Krapf, a kasnije ju je nadopunio AIEST, a ona definira turizam kao: „...skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost.“²

Kao što vidimo u definiciji, sam generator turističkih putovanja je zapravo očekivano zadovoljstvo pojedinog turista. To očekivano zadovoljstvo nastaje kada turist želi promijeniti okruženje radi uobičajenog ritma života, monotonosti, zasićenosti rutinom, umora, iscrpljenosti. Kada čovjek ove probleme odluči riješiti trenutnom promjenom mjesta, na scenu stupa turizam.³ Na temelju ovih definicija turista i turizma može se zaključiti da je turizam kompleksna pojava te da se zasniva na mobilnosti turista. Kretanje turista je kružno, odnosno turist napušta svoje mjesto domicila, odlazi u turističku destinaciju, a nakon toga se opet vraća

¹ PIRJEVEC, B., KESAR, O.: **POČELA TURIZMA**, Mikrorad, Zagreb, 2002., p. 5.

² Ibid.

³ PIRJEVEC, B., KESAR, O.: op. cit. p. 6.

u svoj domicil. Nadalje, druga vrlo važna konstatacija je da turist putuje da bi doživio nekakvu promjenu, doživio novo iskustvo ili ostvario neko zadovoljstvo. No potrebno je naglasiti i da ukoliko turist obavlja nekakvu lukrativnu aktivnost ili zasniva stalni boravak na nekom području, tu turizam prestaje.

Turisti u različitim destinacijama traže različite motive koje nastoje zadovoljiti pa prema takvim motivima postoje i različite vrste atrakcija, a to su prema Kušenu: geološke značajke prostora, klima, voda, biljni svijet, životinjski svijet, zaštićena prirodna baština, zaštićena kulturno-povijesna baština, kultura života i rada, znamenite osobe i povijesni događaji, manifestacije, kulturne i vjerske ustanove, prirodna lječilišta, sportsko-rekreacijske građevine i tereni, turističke staze, putovi i ceste, atrakcije zbog atrakcija te turističke paraatrakcije.⁴

S obzirom da je jedna od ključnih tema ovog završnog rada rijeka Dunav (promatra se i kao atrakcija) potrebno ju je klasificirati, tako da bi ona spadala pod treću grupu atrakcija, a to su vode. Osim toga, rijeka Dunav također spada pod prirodne, izvorne i pretežito dokoličarske grupe atrakcija, a motivi i aktivnosti koje ona zadovoljava su: odmor i oporavak, sportska rekreacija, dokoličarska edukacija, zadovoljstvo te nedokoličarski motivi.⁵

Turizam, kao kompleksna i globalna pojava, ima svoje društvene i ekonomske efekte, odnosno učinke. Osim takvih učinaka, učinke turizma možemo podijeliti i na pozitivne i negativne. Tako turizam može donositi različite pogodnosti kao što su: zarada, upoznavanje drugih kultura, obogaćivanje čovjeka, rekreacija... U drugu ruku, turizam također sa sobom nosi mnogo negativnih utjecaja pa tako dolazi do: porasta stope kriminaliteta, nesnošljivosti turista i domaćina, uništavanje prostora i prirode... S obzirom na različite učinke i rezultate turizma, njegov razvoj je potrebno pomno planirati.

2.2 Nastanak i razvoj turizma

Svaka pojava koja se želi temeljito proučiti, mora se promatrati od svojih početaka. Može se reći da turizam zapravo postoji od kada i čovjek jer su ljudi u svojim počecima uvijek putovali, bilo radi pogodnijeg života, bilo iz drugih (turističkih) razloga. Razvoju turizma kroz povijest, također su pogodovali različiti izumi i inovacije (pogotovo tehnološki) koji su olakšali dostupnost informacija, prihvatljive cijene te veću mobilnost turista. Tako

⁴ KUŠEN, E.: **TURIZAM I PROSTOR**, Institut za turizam, Zagreb, 2001., p. 8.

⁵ Ibid.

danas turizam postaje potreba velikog broja pučanstva, a ono što je prije bilo dostupno samo bogatijim slojevima društva, danas je dostupno svima.

Mišljenja turističkih teoretičara oko početaka i periodizacije turizma se uvelike razilaze. Dok jedni smatraju da su početci turizma već u antičkom dobu (putovalo se na Olimpijske igre, na liječenja i radi rasonode), drugi smatraju da turizam počinje tek u doba industrijske civilizacije. Između ove dvije skupine teoretičara, nalaze se i treći koji, može se reći, nude kompromis pa tako govore o pojavama u prošlosti analognim turizmu i o suvremenom turizmu.⁶

Kako općeprihvaćene periodizacije turizma danas ne postoje, nego postoji mnogo različitih periodizacija, ovdje će se navesti samo one najcitiranije.

Britanski teoretičari Burkart i Medlik navode tri razdoblja kroz koja je prošao turizam: „početci turizma prije industrijske revolucije do 1840. godine, razdoblje od 1840. do 1914., koje karakteriziraju željeznica i parobrod, te razdoblje modernog svijeta i ubrzanog razvoja automobilske i zrakoplovne industrije.“⁷ Iz prethodne podjele, može se zaključiti da su autori podijelili turizam, uglavnom, s obzirom na način prijevoza, odnosno po napretku tehnologije koja turistima omogućuje lakšu mobilnost.

Za razliku od britanskih teoretičara, W. Freyer, njemački autor je razvoj turizma podijelio na čak četiri faze. Prva faza, odnosno predfaza, traje do 1850. godine. Autor navodi da su motivi tog vremena bili: nomadstvo, hodočasništvo, ratovi, otkrića i obrazovanje. Tehnologija nije bila toliko napredna pa su ljudi putovali: pješice, kočijom, brodom ili na konju. U takvim putovanjima je obično sudjelovao visoki društveni sloj: elita, plemstvo, obrazovani.⁸

Druga, odnosno početna faza, traje od 1850. - 1914. godine. Motiv je uglavnom odmor, a već se počinje putovati vlakom i parobrodom. Turizam se počinje širiti na novi srednji stalež. Treća, takozvana razvojna faza, traje od 1914. – 1945. godine, a glavni motivi postaju liječenje odmor i trgovina. Sudionici su uglavnom imućni i radnici, a putuju vlakom, autom, autobusom te avionom. Posljednja faza je visoka faza, a traje od 1945. godine. Putuje se avionom i čarterom. Motivi su obnavljanje, odmor i slobodno vrijeme, a turističke potrebe nastoje zadovoljiti svi slojevi društva.⁹

⁶ČAVLEK, N. et al.: **Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav**, Školska knjiga, Zagreb, 2011., p. 41.

⁷ČAVLEK, N. et al: op. cit., p. 43.

⁸Ibid.

⁹Ibid.

Svjetska turistička organizacija je turizam podijelila u čak 5 faza, a to su: rano doba, srednje doba, doba renesanse, industrijska revolucija i moderni turizam. Rano doba se odnosi na prve civilizacije (Grčka, Rim). Srednje doba obuhvaća razdoblje od 5. do 14. stoljeća (uglavnom hodočašća i istraživanja). Doba renesanse traje od 14. do 17. stoljeća, a tu se odvijaju edukativna putovanja (Grand Tour). Industrijsku revoluciju, 1750. – 1850. godine, karakterizira urbanizacija i inovacija zvana parni stroj. Moderni turizam je trenutna faza, a obilježja su: razvoj prometa, osobna potrošnja i masovni turizam.¹⁰

Kao što se može vidjeti, mišljenja različitih autora oko podjele turizma po vremenskim fazama se dosta razlikuju, no uglavnom se svi slažu da su ključne točke prijelaza iz faze u fazu: industrijska revolucija te vrijeme svjetskih ratova. Razlog tome je taj što se u tim razdobljima mnogo toga događa pa tako dolazi do inovacije, napretka u tehnologiji, promjena u društvu i staležima. Sve ove promjene i mnogo drugih pogoduju razvoju i napretku samog turizma.

2.3 Podjela turizma

Turizam i sami sudionici turizma, turisti, se mogu sistematizirati po mnogo različitih parametara. Kroz čitavu povijest turizma, uvijek je dolazilo do novih motiva koje su ljudi nastojali zadovoljiti. Posljedično, turistička ponuda je uvijek nastojala zadovoljiti nove motive turista pa su tako nastale i još nastaju različite vrste i oblici turizma.

Kao što je već navedeno, postoje mnogi parametri klasifikacije. Takva klasifikacija turista proizlazi iz raznih individualnih motiva, stilova, vrijednosti i interesa. Nadalje, turisti se mogu podijeliti i prema iskustvu koje traže pa tako postoje: eksperimentirajući, egzistencijalni, rekreacijski, hedonistički i iskustveni.¹¹

Nakon podjele turista, potrebno je podijeliti i cjelokupni pokret turizam prema nekim karakteristikama. Vrste i oblici suvremenog turizma tako proizlaze iz načina na koje turisti provode svoje vrijeme tijekom turističkih kretanja. Vrste turizma, prema tome, dijelimo prema: trajanju boravka turista (boravišni, izletnički i vikend-turizam), stupnju mobilnosti turista (stacionarni i mobilni), nacionalnoj pripadnosti turista (domaći i međunarodni), prostornom obuhvatu (lokalni, regionalni, nacionalni i međunarodni), dobnoj strukturi (dječji, omladinski, obiteljski i umirovljenički), prostoru na kojem se odvija putovanje (planinski,

¹⁰ČAVLEK, N. et al: op. cit. p. 44.

¹¹JAFARI, J. et al.: **Encyclopedia of Tourism**, Routledge, London, 2000., p. 608.

primorski, termalno – kupališni, jezerski, seoski i gradski), načinu organizacije (individualni, organizirani i mješoviti).¹²

Pirjevec, Kesar (2002: 15-17) naglašavaju da osim vrsta turizma danas postoje i različiti specifični oblici turizma s posebnim obilježjima, a neki od njih su: zdravstveni, kulturni, lovni i ribolovni turizam, naturizam, ekoturizam, kongresni turizam, nautički turizam, vjerski turizam, manifestacijski turizam, robinsonski turizam, turizam s temom gastronomije, vinskih cesta.

S obzirom da je Dunav iznimno prirodno bogatstvo, može se valorizirati preko različitih vrsta i oblika turizma. Tako na primjer s obzirom na bogatstvo i raznolikost životinjskog (pogotovo ribljeg) svijeta u Dunavu moguće je prakticirati lovni i ribolovni turizam. Nadalje, Dunav je na nekim predjelima dosta velik pa je tako i plovni, što pogoduje razvoju riječnog nautičkog turizma. Uz Dunav ili u njegovoj neposrednoj blizini postoji mnogo gradova, ali i mnoštvo netaknute prirode pa su na takvim područjima mogući gotovo svi oblici turizma.

U današnjem svijetu sve više i više se prakticira provođenje slobodnog vremena na ruralnom prostoru, koji zahvaljujući svojoj strukturi atrakcijske osnove može objedinuti: sportsko-rekreacijski turizam, rezidencijalni turizam (kuće za odmor, vikendice), lovni i ribolovni turizam, edukacijski turizam, zavičajni turizam, avanturistički turizam, ekoturizam te mnoge ostale vrste.¹³

Kako Dunav obiluje ruralnim prirodnim prostorom (ali i kulturnim, gradskim i ostalim), pogodan je za razvitak različitih vrsta turizma te ga se na takve načine može dobro i kvalitetno valorizirati. S obzirom da je Podunavlje područje visokog značaja, prilikom njegove valorizacije, potrebno ga je i zaštititi kako se prostor ne bi degradirao prilikom turističkih posjeta.

3. DUNAV

Dunav je jedna od najvećih i najvažnijih europskih pa tako i svjetskih rijeka. Svojim tokom koji počinje u Srednjoj Europi, a završava ulaskom u Crno more, Dunav prolazi ili čini prirodnu granicu čak 10 europskih država. O tome svjedoče i različiti nazivi za tu rijeku, primjerice: Donau, Dunaj, Dunav, Duna... Ova rijeka nije važna samo kao izvor vode, Dunav je također vrlo važan u gospodarskom te turističkom smislu. Dunav svojim tokom predstavlja

¹²PIRJEVEC, B., KESAR, O.: op. cit. p. 11.-14.

¹³ČORAK, S., MIKAČIĆ, V. et al: **HRVATSKI TURIZAM – plavo bijelo zeleno**, Institut za turizam, Zagreb, 2006., p. 172.-173.

poveznicu zapadne i istočne Europe, a kroz povijest Dunav je bio poprište veliki događaja i rijeka iznimnog značenja.

3.1 Geografija i hidrografija

Dunav, kao velika svjetska i europska rijeka, prolazi kroz mnogo europskih država, a samim time i kroz mnoštvo različitih prirodnih, urbanih i klimatskih područja. Kao velika rijeka ima i mnoštvo pritoka.

Dunav izvire u gorju Schwarzwald u zapadnoj Njemačkoj i tokom, od 2 850 kilometara, ulazi u Crno More. Prolazi ili čini prirodnu granicu čak 10 država, a to su redom: Njemačka, Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Bugarska, Rumunjska, Moldavija i na kraju Ukrajina. Kroz povijest, pa i danas, Dunav je imao stratešku ulogu između mnogih carstava i trgovina. Na Dunavu čak leže i četiri glavna grada i to: Beč (Austrija), Bratislava (Slovačka), Budimpešta (Mađarska) te Beograd (Srbija).

Ogromno područje dunavske drenaže iznosi čak 817 000 km^2 . Rijeka Dunav ima čak oko 300 pritoka, od kojih je nešto više od 30 plovno. Najveći pritoci Dunava su Tisa i Sava, a ostali veći su rijeka Inn i Drava. Više od pola vode Dunav prima s desne strane obale, a mnogo vode dobija i slivom voda s Alpa te ostalih planinskih lanaca. Tok rijeke se može podijeliti u tri dijela. Gornji tok počinje od izvora i završava kod Mađarskih vrata, u Austrijskim Alpama i Zapadnim Karpatima. Srednji tok počinje od Mađarskih vrata, a završava Željeznim vratima, u južnim rumunjskim Karpatima. Donji toka počinje Željeznim vratima, a završava ušćem u Crno more. Značajniji pritoci gornjeg toka su: Inn, Iller, Lech, Isar, Traun, Enns i Morava. U srednjem toku, rijeka prima svoje najveće pritoke: Dravu, Tisu i Savu. U donjem toku, rijeka prima tek manje pritoke: Olt, Siret i Prut.¹⁴

Rijeka prolazi kroz nekoliko različitih okolina, stoga postoji nepravilnost i neredovitost pri opskrbi vodom, a kretanje promjenjivo. Tokom godine, dolazi do mnogo poplava i niskih vodostaja koji slijede jedan iza drugog velikom brzinom pa ne čudi što su promjene u rijeci katkada zaista drastične. Za vrijeme oštih zima, led čak može zaustaviti tok rijeke.¹⁵

Veličinu rijeke pokazuje sama dužina rijeke, broj zemalja kroz koje prolazi te veliki broj pritoka. S obzirom na sve navedene činjenice, ne čudi da je Dunav jedna od najvažnijih rijeka za gospodarstva te bioraznolikost mnogih područja. Dunavu također pogoduje i njegov

¹⁴<https://www.britannica.com/place/Danube-River> (25.07.2016.)

¹⁵NOVARESI, P.: **Velike rijeke svijeta**, White Star, Vercelli, 2006., p. 74.

geografski položaj s obzirom na blizinu planinskih lanaca, s kojih se u ljetnim mjesecima topi snijeg te Dunav opskrbljuje mnoštvom vode.

3.2 Flora i fauna

Dunav kao rijeka s mnogo prirodnog bogatstva u sebi čuva mnoštvo biljnih i životinjskih vrsta. Uz Dunav se također nalaze i neka zaštićena područja koja posjeduju endemične vrste.

Rijeka Dunav je svojim tokom stvorila staništa za različite vrste biljnog i životinjskog života. Prema *Međunarodnoj komisiji za zaštitu rijeke Dunav*, staništa koje je Dunav prethodno formirao degradirana su od strane ljudi, pa su se tako promijenili širina, dubina i brzina toka rijeke. Zbog toga mnoge ribe, koje migriraju, su blizu izumiranja ili su ugrožene, a odličan primjer su vrste jesetre i dunavski losos. Dunav je, tako, dom preko 2 000 vrsta biljki te preko 5 000 vrsta životinja, od kojih je preko 40 sisavaca, 180 ptica i 100 vrsta riba, veliki broj gmazova i vodozemaca. Velike poplavljene šume i delta Dunava jedina su staništa u kontinentalnoj Europi za bijelorepog orla i bijelog pelikana. Iako su bili blizu izumiranja, populacija dabrova je obnovljena u gornjem i srednjem toku rijeke.¹⁶

Rijeka Dunav postaje dom i novim, odnosno stranim vrstama, a razlog tomu su mnogi kanali i drugi načini povezivanja ostalih europskih rijeka s Dunavom, a nije rijedak slučaj da egzotične vrste dolaze s brodovima te ostalim prijevoznim sredstvima rijeke Dunav. Nove strane vrste su uglavnom školjkaši (kao na primjer raznolika trokutnjača). Ove vrste uglavnom nisu opasne za ostale vrste kojima je Dunav prirodno stanište.¹⁷

S obzirom na brojke biljnih i životinjskih vrsta koje obitavaju u Dunavu, a pokazuju veliko bogatstvo, smatra se da je Dunav veliki prirodni rezervat. Kao takav, predstavlja vrlo dobar resurs za sve vrste turizma (od aktivnog turizma, ribarstva, lova, do promatranja određenih vrsta). Znajući da je bogatstvo Dunava u prirodnom smislu neupitno, posebice danas je potrebno zaštititi sve životinje i biljke, a posebno one koje su ugrožene i blizu izumiranja. Ovdje trebaju djelovati i doći do izražaja različite institucije, kao što to radi *Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav*.

¹⁶<https://www.icpdr.org/main/issues/plants-animals>(02.08.2016.)

¹⁷<https://www.icpdr.org/main/issues/invasive-species> (02.08.2016.)

3.3 Gospodarstvo

Velike svjetske rijeke uglavnom imaju veliku važnost za gospodarstva, odnosno ekonomiju prostora ili država kroz koje prolaze. S obzirom da Dunav prolazi gotovo polovicom Europe i da je ta rijeka dijelom plovna i sadrži mnogo vode, ona ima veliki utjecaj na prostor kojim teče.

Dunav ima veliku važnost za čak sve države kojim prolazi ili kojima čini prirodnu granicu, u vidu transporta (prijevoza), hidroenergije, opskrbe vodom za stanovnike ili industrije, navodnjavanja i ribarstva. Ipak, teretni prijevoz je najvažniji za ekonomsko iskorištavanje Dunava. Tako na rijeci postoji nekoliko većih gradova luka: ukrajinski Izmajil, rumunjski Galati i Braila, bugarski Ruse, srpski Beograd, mađarska Budimpešta, slovačka Bratislava, austrijski Beč i njemački Regensburg. Važnost rijeke Dunav dolazi do izražaja posebno nakon Drugog svjetskog rata. Nakon Drugog svjetskog rata, transport i plovidba Dunavom su unaprijeđeni izgradnjom kanala te jaružanjem, a posljedično je i promet rijeke porastao. Najvažniji kanali Dunava su kanal Dunav-Crno more te kanal Duvan-Majna.

Iako je teretni promet najvažniji, obujam riječnoga prometa je jedva 70 milijuna tona godišnje, dok je (usporedbe radi) promet na rijeci Rajni čak 200 milijuna. Ipak, razlog tomu je što Rajna prolazi kroz ekonomska središta Europe i rotterdamsku luku, a Dunav ipak prolazi kroz nešto siromašnije zemlje.¹⁸

Dunav se, kao što je već napomenuto, koristi i za proizvodnju energije, pogotovo u gornjem toku rijeke. Taj proces se proširio i nešto nizvodno. Najveće hidroelektrane su Đerdap (sagrađen u bivšoj Jugoslaviji) te Željezna vrata u Rumunjskoj. Rijeka se u industrijskoj proizvodnji koristi u gradovima: Beč, Budimpešta, Beograd i Ruse. Glavna područja navodnjavanja se nalaze u Slovačkoj, Mađarskoj, Srbiji i Bugarskoj. S obzirom na zagađenja, smanjila se ribarska aktivnost.¹⁹

Električna energija, prijevoz robe, navodnjavanje, pitka voda, flora i fauna su sve beneficije koje Dunav donosi svojim tokom kroz podunavsko područje, no to nije sve. Dunav je također jedna od velikih predispozicija svake zemlje za kvalitetan razvoj mnogih oblika turizma. Sve navedene činjenice su od velike važnosti za gospodarstvo podunavskih zemalja, jer donose beneficije sveukupnim ekonomijama. Iako rijeka Dunav pozitivno utječe na gospodarstva zemalja, to može biti i dvosjekli mač ukoliko nema potrebne zaštite.

¹⁸NOVARESIO, P.: op. cit.: p. 74.

¹⁹<https://www.britannica.com/place/Danube-River>(05.08.2016.)

Posljedično, bez prave zaštite područja dolazi do zagađenja voda te biljnog i životinjskog svijeta, a sve to dovodi do mnogih negativnosti.

4. TURIZAM PODUNAVSKIH ZEMALJA

Dunav kroz svoj dugi tok, od izvora u podnožju gorja Schwarzwald do ušća u Crno more, broji čak 10 država. S obzirom da Dunav kroz te države prolazi ili čini njihovu prirodnu granicu, te zemlje nazivamo podunavskim zemljama. Činjenica je da su pojedine zemlje iznimno dobro razvile svoj turizam dok druge nisu na istoj razini. Također, mnoge od ovih zemalja su iskoristile Dunav kako u turističkom, tako i oćenito u gospodarskom smislu.

U ovom dijelu rada prikazat će se značaj rijeke Dunav u gospodarskom smislu i uloga koju ta rijeka ima u turističkom pogledu.²⁰

4.1 SR Njemačka

Rijeka Dunav svoj dugi tok započinje u SR Njemačkoj. Savezna Republika Njemačka se nalazi u srednjoj Europi, a ima obale na Sjevernom i na Baltičkom moru. Njemačka broji površinu od 357 023 km² te je tako površinom 61. država svijeta dok je brojem stanovnika čak 12. Glavni grad je Berlin, a službeni jezik je njemački.²¹

Tijekom 19. stoljeća Njemačka je postala jednom od najrazvijenijih zemalja svijeta, ali politika i suparništvo sa drugim velesilama dovela je do 2 svjetska rata u kojima je Njemačka poražena. Nakon Drugog svjetskog rata podijeljena je u dvije države, koje su ujedinjene 1990. Zapadna Njemačka 1955. postaje članicom NATO pakta, a također je i jedna od utemeljiteljica EU.²²

²⁰ Prilikom prikupljanja informacija o atrakcijama određenih država uglavnom je korištena internetska stranica <https://www.lonelyplanet.com> (izdavači vodiča za turizam) kao relevantan izvor, dok su statistički podatci o turizmu neke zemlje preuzeti sa službenih statističkih stranica tih zemalja. S obzirom na mnoštvo turističkih atrakcija u svakoj zemlji, opisane su one najposjećenije i najbolje ocjenjene.

²¹ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: **ATLAS EUROPE**, MONDE NEUF, Zagreb, 2005., p. 84.

²² O SR Njemačkoj vidjeti više u: **Tatsachen über Deutschland**, Societäts Verlag, Frankfurt am Main, 2010.

Reljef u Njemačkoj je vrlo raznolik, s obzirom da je to zemlja s puno uzvisina, ali i također nizina te obala. Važno je napomenuti Alpe, koje su dio najvećeg europskog planinskog lanca te koje Njemačkoj mnogo znače kako u turističkom tako i u industrijskom smislu (rude). Najviši vrh Njemačke je *Zugspitze* (2 962 m). Također, bitno je spomenuti gorje *Schwarzwald* koje je bogato šumom i biljnim svijetom, a također je vrlo važno jer u njegovu podnožju izvire rijeka Dunav. Sjeverna njemačka nizina je jedna od najvećih reljefnih cjelina, a ona je vrlo pogodna za poljoprivredu te je također mjesto gdje se mogu naći mnoga ledenjačka jezera. Njemačka također obiluje rijekama od kojih je važnije spomenuti: *Dunav*, *Rajnu*, *Labu*, *Weser*. Prevladava umjereno topla vlažna klima, a u planinskim lancima i planinska.

4.1.1 Turizam

Njemačka je još danas jedna od najrazvijenijih država svijeta, a osim gospodarstva može se pohvaliti različitim bogatstvima, kao na primjer kulturnom i prirodnom baštinom. Osim poznatih festivala, Njemačka kao turistička destinacija obiluje svim vrstama turističkih atrakcija, od onih kulturnih do prirodnih.

Ova zemlja je iznimno raznolika. Posjeduje obale na sjeveru, šume, doline rijeka, prostrane vinograde te Alpe koje su uglavnom formirane ledenjacima. Njemačka je također ostavila dubok trag u svijetu pa su tako poznati: Hanza, reformacija, Hitler i holokaust, ali također je dala svijetu brojne inovacije, u koje svakako spadaju: tiskarski stroj, automobil, aspirin i mp3 tehnologiju. Ta zemlja je domovina: Martina Luthera, Alberta Einsteina, Karla Marxa, Goethea, Beethovena, braće Grimm te ostalih koji su ostavili dubok trag u svijetu pa je tako moguće naići na različite muzeje te ostalu kulturnu baštinu posvećenu ovim velikanima. Osim toga, moguće je pronaći rimski amfiteatar, srednjovjekovne dvorce te ostatke berlinskog zida što pokazuje bogatstvo kulturne i povjesne baštine ove zemlje. Zemlja je također poznata po gastronomiji pa se tako mogu kušati: kobasice, pereci, šnicle, svinjetina te poznata njemačka piva. Kad govorimo o arhitekturi, ona je obilježena gotikom, romanikom i barokom.

Njemačka se može pohvaliti mnoštvom atrakcija. Tu svakako ističemo one najbolje ocjenjene i najposjećenije gradove, a to su: Berlin, München, Dresden, Heidelberg, Trier,

Nürnberg, Hamburg, Postdam, Bamberg, Frankfurt, Rothenburg; kulturna baština: dvorac Neuschwanstein, Kölnska katedrala; jedan od najpoznatijih svjetskih festivala Oktoberfest.

Berlin obiluje različitim pivnicama, koje uz to nude i vrhunsku kuhinju. Također je grad za omladinski uzrast s obzirom na zabave koje se tamo održavaju. Brandeburška vrata, Checkpoint Charlie i Reichstag su primjeri njemačke prošlosti koji su i do danas očuvani. Grad ima 175 muzeja, od kojih su poznatiji Pergamski muzej i Hamburger Bahnhof.²³

München je poznat po njemačkim narodnim nošnjama, uličnim kafićima posebnog mediteranskog stila, profinjene umjetnosti i tehnološki visoke industrije. Ovaj grad je posebno posjećen ljeti, a najviše posjetitelja broji tijekom poznatog Oktoberfesta. Sami centar Minhena obiluje muzejima i galerijama umjetnosti, a osim toga to je pravi grad gdje turisti mogu vidjeti bavarsku baštinu.²⁴

Frankfurt na Majni, grad koji se ističe visokim neboderima i mnoštvom staklene arhitekture, je jedan od središta financija i poslova, a to pokazuje i informacija da je sjedište Europske središnje banke u Frankfurtu. S obzirom na sve te karakteristike, ovaj grad je jedan od top destinacija poslovnog turizma. Osim navedenog, Frankfurt se pogotovo ističe: vinotekama, kafićima, dućanima, uličnom umjetnošću, parkovima, vrtovima te stazama u rijeku. Kao i Berlin, može se pohvaliti mnoštvom muzeja, galerija.²⁵

Prema službenoj statističkoj stranici, Njemačka je u 2015. ostvarila 34,9 milijuna dolazaka te 436,2 milijuna noćenja. Kapacitet Njemačke u 2015. je bio 3.6 milijuna kreveta. Najčešći gosti u Njemačkoj dolaze iz Nizozemske, Švicarske, SAD-a, Ujedinjenog Kraljevstva te Italije.²⁶

Njemačka je zemlja koja zaista ima što za ponuditi. Posjeduje širok spektar atrakcija te svoj turizam gradi na različitim vrstama i oblicima turizma. Iako je dobro poznata činjenica da je Njemačka jedna od najvećih emitivnih tržišta, isto tako se može zaključiti da je također jedna od najposjećenijih receptivnih zemalja.

²³<http://www.lonelyplanet.com/germany/berlin/introduction>(10.08.2016.)

²⁴<http://www.lonelyplanet.com/germany/munich/introduction>(10.08.2016.)

²⁵<http://www.lonelyplanet.com/germany/frankfurt-am-main/introduction> (10.08.2016.)

²⁶<https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/Wirtschaftsbereiche/BinnenhandelGastgewerbeTourismus/BinnenhandelGastgewerbeTourismus.html> (10.08.2016.)

4.1.2 Turistička valorizacija Dunava

Kao što je već napomenuto, Dunav za sve zemlje pa tako i za Njemačku ima veliko gospodarsko značenje u vidu teretnog prijevoza robe, navodnjavanja, ribarstva i ostalog. Jedna od najvećih luka Dunava je tako već spomenuti Regensburg. Također, turizam u Njemačkoj je vrlo dobro razvijen i postoje različiti resursi, no jedan od velikih turističkih resursa Njemačke je i sama rijeka Dunav.

Dunav izvire u gorju Schwarzwald (Crna šuma). Prema tradiciji, izvorom Dunava se također smatra barokna fontana u sredini gradskog parka u Donaueschingenu. Dalje teče mnogim obrađenim poljima te šumovitim brdima te dolazi do prvog grada, a to je Ulm, grad Alberta Einsteina i najvišeg zvonika gotičke katedrale na svijetu (160 m). Sljedeći grad je Regensburg koji obiluje romaničkim i gotičkim crkvama, a ističe se i gradskom vijećnicom te raskošnim plemićkim palačama.²⁷ Kameni most u gradu je ujedno i najstariji kameni most u Njemačkoj, a katedrala sv. Petra je značajna gotička građevina.

Pokrajina Bavarska je jedna od najljepših i dobro posjećenih pokrajina Njemačke, a kroz nju teče i rijeka Dunav. Ta pokrajina nije samo omiljeno odredište Nijemaca, već i u međunarodnom turizmu ima važnu ulogu. To je pokrajina s bogatom poviješću i s mnoštvom veličanstvenih dvoraca, koji se nerijetko nalaze uz samu rijeku. Na Dunavu se nalazi i grad Ingolstadt. U gradu je poznata tvornica automobila *Audi*.

Jedna od najvećih turističkih atrakcija je svakako grad Passau na granici s Austrijom, koji je nastao pod utjecajem rijeka Dunava, Inna i Ilza (Inn i Ilz se u ovom mjestu ulijevaju u Dunav). Passau je također točka u kojoj se mnogi turisti, koji krstare po Dunavu, zaustavljaju. Nedaleko od starog biskupskog grada s mnogim crkvama i samostanima rijeka čini granicu s Austrijom.²⁸

Rijeka Dunav je također prvenstveno pružila mogućnost razvoju kulturnog turizma u Njemačkoj, s obzirom na gradove te kulturnu baštinu (ali i prirodnu) koja se izgradila u neposrednoj blizini. Osim toga, njemačko Podunavlje obiluje raznolikim brdima, šumama te ostalim prirodnim resursima. Stoga bi se njemački turizam trebao fokusirati na razvijanje ostalih oblika turizma: kao na primjer ribarstvo (Dunav obiluje ribom), biciklizam (teren uz Dunav u Njemačkoj je pogodan za biciklističke ture) te ostale vrste turizma koje se tiču

²⁷NOVARESIO, P.: op. cit.: p. 76.

²⁸„Nicht weit von der alten Bischofsstadt mit den vielen Kirchen und Klöstern passiert der Fluss die Grenze zu Österreich.“ prema MATECKI, U.: **Dreimal Deutschland, in Deutschland, in Österreich, in der Schweiz**, Ernst Klett Sprachen, Stuttgart, 2013., p. 74.

aktivnog turizma. Također, s obzirom na klimu i spomenuta obradiva polja odlično bi se uklopio i ruralni turizam koji se u današnjem svijetu sve više i više traži.

4.2 Austrija

Rijeka Dunav, nakon Njemačke, svoj tok nastavlja u Austriji. Austrija je također savezna republika koja se geografski nalazi u srednjoj Europi, ali za razliku od Njemačke ona nema izlaz na more. Površinom od 83 871 km^2 je 113., a brojem stanovnika 90. država svijeta. Glavni grad je Beč (Wien), a službeni jezik njemački.²⁹

Austrijsku povijest su obilježili Habsburgovci od 1282. Početkom 16. stoljeća vlast je proširena na Češku, Ugarsku i Hrvatsku. U 19. stoljeću je u Austro-Ugarskoj Monarhiji, čijim raspadom i nastaje kao Republika Austrija. Teritorij i vlast se još mijenja tokom sljedećih godina, uglavnom za vrijeme svjetskih ratova. Članica je EU od 1995.³⁰

Reljef u Austriji je uglavnom okarakteriziran šumama i planinama. Alpe su tako vrlo značajne za ovu brdovitu zemlju. Najveći vrh Austrije je Grossglockner (3 798 m), najveća i najznačajnija rijeka je Dunav. S obzirom na reljef ove zemlje, klima je dijelom oceanska (mnogo padalina), a dijelom i kontinentalna (uglavnom u nižim krajevima).³¹

Austrija danas glasi kao vrlo napredna zemlja, ali također i kao vrlo atraktivna turistička zemlja.

4.2.1 Turizam

Austrija je svakako jedna od najrazvijenijih turističkih zemalja Europe. Austrija je poznata po zimskom turizmu zbog svojih velikih i dobro posjećenih vrhova na Alpama, ali osim toga obiluje kulturnom baštinom kao i ostalim prirodnim dobrima. Kad govorimo o kulturnom turizmu ima mnoštvo baroknih crkvi, povijesnih palača, kao na primjer dvorac *Belvedere*, gotičkih remek dijela kao *Bečka katedrala*. Osim toga, sadrži vrlo dobre muzeje kao bečki *MuseumsQuartier* ili *Ars Electronica* u Linzu te galerije kao na primjer *Kunsthaus*

²⁹ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 58.

³⁰O tome opširnije u: MATECKI, U.: **Dreimal Deutschland, in Deutschland, in Österreich, in der Schweiz**, Ernst Klett Sprachen, Stuttgart, 2008.

³¹Više vidjeti u: MATECKI, U.: **Dreimal Deutschland, in Deutschland, in Österreich, in der Schweiz**, Ernst Klett Sprachen, Stuttgart, 2008.

Graz. Što se tiče gastronomije, Austrija obiluje tradicionalnim jelima i vinima. Na ulicama se nalazi mnoštvo tradicionalnih kuća kave, tradicionalnih bistro pubova, koje Austrijanci zovu „beisl“ i nude različita tradicionalna jela. Mnogo ostalih regija predstavljaju različita seoska jela i vina, a poznati su i austrijski *Heurigen* (vinoteke) koje također nude asutrijske specijalitete i vina. Što se tiče prirodnih krajolika, postoji mnoštvo dolina koje su ispresijecane stazama i putovima kroz planine i oko jezera. Ovakav krajolik pruža dobre uvjete za biciklizam i pješaćenje. Austrijska jezera su korištena u turističke svrhe i ljeti (kupanje) i zimi (skejtanje). Tijekom povijesti Habsburška monarhija je ostavila veliki utjecaj na Austriju koji je vidljiv i danas, tako da se može osjetiti taj duh u arhitekturi, kao i mnogim vrstama umjetnosti. Poznat je i uzgoj posebne pasmine konja, lipicanera. Od mnogih muzeja i galerija, jedan od najreprezentativnijih je *Muzej povijesti i umjetnosti u Beču*. Osim materijalne baštine, poznati su i festivali, pogotovo glazbeni (npr. Bregenzerfestspiele), a to nije ni čudno jer je mnoštvo poznatih skladatelja živjelo ili se rodilo u Austriji.

Najbolje ocjenjene i najatraktivnije atrakcije u Austriji su: *Grossglockner cesta*, palače u Beču, Alpe kao skijaško odredište, kultura kave, Wachau, Salzburgfestival, sustav ledenih spilja Eisriesenwelt, Krimmler vodopadi, gradovi Graz, Innsbruck i Salzburg.³²

Salzburg je grad uz koji teče rijeka Salzach. Stara jezgra grada, koja je inače pod UNESCO zaštitom, se ističe kupolama i tornjevima, a iza grada se nalaze planine te litice. Taj grad je također vrlo značajan jer je to grad velikog Mozarta. Sve u svemu, to je grad umjetnosti, hrane, parkova te koncertnih sala.³³

Kad govorimo o podunavskim gradovima, onda svakako posebnu pozornost treba dati austrijskom glavnom gradu Beču. Beč se ujedno naziva i grad glazbe, a to je i dijelom zato jer je mnogo velikih skladatelja živjelo i radilo u Beču: Mozart, Haydn, Schubert, Beethoven, Johann Strauss, Liszt, Brahms, Bruckner, a poznate građevine su *Bečka državna opera* i *Musikverein*. *Haus der Musik* (Kuća glazbe) je jedan od reprezentativnijih muzeja glazbe uz Bečku kolekciju starih glazbenih instrumenata. Od ostale kulturne baštine bitno je spomenuti: dvorce *Schönbrunn* i *Belvedere* te kompleks *Hofburg*. Što se tiče arhitekture, Beč je najbolji primjer spoja tradicije i modernosti.³⁴

Nacionalni park *Donauauen* se nalazi nedaleko od glavnog grada. Ističe se bogatstvom flore i faune, netaknutom prirodom. Ekosistem se može povezati s tropskim prašumama.

³²<https://www.lonelyplanet.com/austria> (16.08.2016.)

³³<https://www.lonelyplanet.com/austria/salzburg>(16.08.2016.)

³⁴<http://www.lonelyplanet.com/austria/vienna/introduction>(16.08.2016.)

Osim toga, u blizini ovog parka se nalaze i neke kulturne znamenitosti, kao što su: dvorac *Marchfeldschlöser* i *Petronell-Carnuntum*.³⁵

Austrija je u 2014./15. imala oko 1.1 milijun kreveta u 64 000 jedinica privatnog i komercijalnog smještaja (gotovo tri četvrtine otpada na komercijalni smještaj). Kapaciteti su bili više popunjeni tijekom zimske sezone, ali ne mnogo više od ljetne. U 2015. zabilježeno je 39.4 milijuna dolazaka i 135.2 milijuna noćenja (2.5% više od prethodne godine), na što otpada 36.4 milijuna domaćih turista.³⁶

Austrija obiluje različitim destinacijama i atrakcijama koje su vrlo dobro posjećene, no to nije ni čudno s obzirom da je Austrija kao zemlja jedna od prijestolnica kulture, ali i zimskog turizma. Jedno od najpozitivnijih obilježja austrijskog turizma je gotovo savršena izjednačenost dolazaka u zimskoj i ljetnoj sezoni, čime se prevladava prezasićenost u jednoj sezoni te se uklanja jedan od glavnih problema turizma danas, a to je sezonalnost.

4.2.2 Turistička valorizacija Dunava

Kao i Njemačka, Austrija ima mnoštvo pogodnosti koje dobija s obzirom na Dunav koji njom protječe. Jedna od bitnijih značajki austrijskog toka Dunava je ta da je na Dunavu smješten glavni grad i grad luka Austrije, a to je Beč. Austrija ima također dobar turizam i temelji ga na prirodnim resursima, planinama (zimski turizam) te kulturnoj i povijesnoj baštini.

Svojim tokom, Dunav prolazi kroz grad Linz. Linz je jedan od najvažnijih industrijskih gradova Austrije. Najljepši dio svog toka, rijeka Dunav duguje dolini Wachau. Nadalje Dunav prolazi kroz obronke Alpi, a karakteristike tog područja je spoj stjenovitosti i gustih šuma. Od većih austrijskih gradova, koji se nalaze na Dunavu, svakako treba spomenuti i grad Krems. Kao i u Njemačkoj, u Austriji se također nalazi niz građevina na dunavskim obroncima, a to su uglavnom srednjovjekovne tvrđave i samostani: benediktinski samostan u *Melku*, dvorci *Scallaburg* i *Schöbuhel* te ruševine tvrđave *Dürnstein*. Nadalje, kroz krajolik Tullna (koji je karakteriziran livadama) Dunav dolazi do glavnog grada Beča. Ovdje moramo naglasiti da je naj slikovitiji dio dunavskog toka u Austriji *Podunavska dolina*, poznata kao i *Wachau*. Tu je područje s velikim brojem brežuljaka i polja, a za ovo područje karakteristični su veliki

³⁵ MATZKA, C. et al.: **Kultur-Tourismus**, Trauner Verlag, Linz, 2012., p. 64.

³⁶ http://www.statistik.at/web_en/statistics/Economy/tourism/index.html (16.08.2016.)

vinogradi, šumovite padine, sela koja proizvode vina te impozantne utvrde. Wachau je također zaštićen UNESCO-om.

Slično kao i u Njemačkoj, Dunav je i u Austriji poslužio kao izvrsna predispozicija za razvitak kulture, baštine te tradicije. Radi toga razvile su se mnogi oblici turizma, od kojih u ljetna razdoblja najviše pridonosi kulturni turizam. Nadalje, postoji velika resursna osnova uz rijeku Dunav za zadovoljavanje ostalih turističkih motiva. Tako, vinogradi i sela koja proizvode vina mogu ponuditi odličan razvoj enoturizma u Austriji, također potrebno je razvijanje biciklističkih staza te razvijanje lova i ribolova s obzirom na spoj rijeke Dunav s Alpama. Slikovita sela i prirodna područja uz rijeku također bi bila dobra predispozicija za razvoj ekoturizma, ruralnog turizma te mnogih ostalih oblika turizma.

4.3 Slovačka

Sljedeća podunavska zemlja je Slovačka.

Slovačka je republika koja se također nalazi u srednjoj Europi te nema izlaz na more. Brojem stanovnika je 103., a površinom od 49 035 km² 127. država svijeta. Glavni grad je Bratislava, a službeni jezik je slovački.³⁷

Od 13. stoljeća do početka 20. stoljeća nalazi se pod Austro-Ugarskom vlašću, a nakon raspada sa Češkom stvara Čehoslovačku. Tijekom sljedećih godina Čehoslovačka se raspada, no nakon Drugog svjetskog rata se obnavlja. Sporazumno se odvaja od Češke 1993., a članica NATO-a i EU-a postaje 2004.³⁸

Govoreći o reljefu te zemlje, može se reći da je pretežno planinska zemlja, jer se Karpati protežu preko većeg dijela zemlje. Najveći vrh je *Gerlachovsky štít* (2 655 m). Nizinski predjeli ove države su uglavnom uz rijeku Dunav, osim koje postoje još *Vah*, *Hron*, *Hornad*, *Bodrog* i *Poprad*. Slovačka ima jednu posebnost, a ta je da obiluje planinskim jezerima i termalnim izvorima. Klima u Slovačkoj je uglavnom kontinentalna.³⁹

Slovačka danas obiluje kulturnom baštinom, tu se posebno ističu brojni dvorci i tvrđave.

³⁷ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 90.

³⁸Ibid.

³⁹<https://www.britannica.com/place/Slovakia> (17.08.2016.)

4.3.1 Turizam

Turizam Slovačke je nešto veća nepoznanica u odnosu na prethodne dvije države, no to ne znači da Slovačka kao turistička zemlja nema što ponuditi ili da je turisti ne posjećuju.

Slovačka glasi kao zemlja neukročene divljine, a u njoj se nalaze jedne od najgušćih šuma europskog kontinenta i krševite planine. Ta zemlja je također poznata po vrhunskim vinima i pivu, pogotovo u tradicionalnom zaleđu zemlje, a osim toga može se pohvaliti izvrsno očuvanim i prezentiranim folklorom. Jedna od karakteristika Slovačke je ta da je to jako mala zemlja s puno raznolikog reljefa. Bratislava, kao glavni grad, je smještena uz rijeku Dunav, a ističe se bogatstvom muzeja i gustim šumama u pozadini. Slovački glavni grad glasi kao grad s najviše kafića po glavi stanovnika. Osim Bratislave, u Slovačkoj se nalazi mnoštvo srednjovjekovnih gradova sa bogatom tradicijom te tvrđavama, od kojih su najpoznatiji Levoča ili Bardejov.

Kao najpoznatije i najposjećenije atrakcije te destinacije navode se: glavni grad Bratislava, slikovito selo Vlkolinec, grad Banská Štiavnica, Visoke Tatry, nacionalni park Slovenský raj te grad Bardejov.⁴⁰

Za razliku od drugih velikih urbanih središta, Bratislava je okarakterizirana blizinom prirode. Kroz grad također prolazi rijeka Dunav pa su tako karakteristične poplavljene ravnice koje su prigodne za biciklističke puteve. Nadalje, Mali Karpati su udaljeni samo 30 minuta pješice od grada, a ističu se gotovo netaknutom prirodom. U blizini su također skijaške staze te vinogradi. Jedno od najznačajnijih dijelova Bratislave je stari dio grada („stary mesto“), za koji su karakteristične uske pješačke ulice s građevinama iz 18. stoljeća te mnogo kafića koji se nalaze uz šetnicu. Jedna od najvećih i najljepših atrakcija je svakako bratislavski dvorac koji potječe iz srednjeg vijeka. Grad obiluje arhitekturom iz doba socijalizma te prostorima moderne umjetnosti.⁴¹

Iako ne leži na Dunavu, svakako treba navesti ime grada Bardejova. Bardejov je jedan od posjećenijih turističkih odredišta Slovačke, a stari trg je jedna od najvećih atrakcija. Dobio je kraljevsku povelju 1376. godine, a obogatio se trgovinom, između Poljske i Rusije u 16. stoljeću. Za Bardejov su karakteristične kuće strmih krovova i ravnih pročelja. Svaka od tih kuća ima jedinstvene žbukane detalje te natpise, a nalaze se i pod zaštitom UNESCO-a. Osim navedenog, grad je poznat i po muzejima umjetnosti i kulture, a drvene crkve pokazuju

⁴⁰<https://www.lonelyplanet.com/slovakia> (17.08.2016.)

⁴¹<http://www.lonelyplanet.com/slovakia/bratislava/introduction> (17.08.2016.)

ukrajinsko-rusku baštinu. U blizini su i termalne toplice *Bardejovske Kupele*, a primjer crkvi i ostale arhitekture moguće je vidjeti u muzeju na otvorenom.⁴²

Turizam u slovačkoj sve više i više raste i napreduje. Više od 20 tisuća poduzetnika je uključeno u turizam i Slovačka ima oko 2 500 smještajnih jedinica, u kojima se nalazi preko 122 000 kreveta, a broj noćenja je oko 10,3 milijuna. Turizam prerasta u jedan od bitnijih sektora Slovačke i sve više ljudi se uključuje u turističke poslove, a to pokazuje i činjenica da je proteklih godina ostvaren promet od 1.8 milijardi €. ⁴³

Iako turistički nije jaka kao prethodne dvije zemlje, Slovačka svakako ima potencijal razvoja turizma što je uvidjela vlada te poduzetnici koji sve više i više ulažu u turizam. Potencijal ove zemlje svakako predstavlja spoj kulture, divlje prirode te ostale baštine.

4.3.2 Turistička valorizacija Dunava

Po protekloj analizi, turizam Slovačke je nešto slabiji od prethodnih dviju država, a Dunav je definitivno resurs na kojem bi se ovaj turizam mogao poboljšati, a važnost Dunava za tu zemlju je neupitna s obzirom da se na njemu nalazi glavni grad i luka Bratislava.

Prema internetskim stranicama i ostalim izvorima, turistički resurs Dunava u Slovačkoj nije dobro iskorišten. Iako je tok Dunava u Slovačkoj duplo manji nego u Austriji, on se svakako može bolje iskoristiti. Rijeka koja obiluje biljnim i životinjskim svijetom se može iskoristiti u različite turističke svrhe. Nadalje, prostor u Slovačkoj uz Dunav se može koristiti i za ostale oblike kao bavljenje aktivnim ili sportskim turizmom. Institucije koje su uključene u turizam u Slovačkoj, moraju sagledati rijeku kao turistički resurs koji se može valorizirati, a sve to uz dobru politiku i menadžment kako bi se biodiverzitet i okoliš uz Dunav uspješno očuvali.

4.4 Mađarska

Nakon Slovačke, Dunav svoj tok nastavlja dalje prema istoku, a sljedeća država je Mađarska.

⁴²<http://www.lonelyplanet.com/slovakia/east-slovakia/bardejov/introduction> (17.08.2016.)

⁴³<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=103264&lang=en> (17.08.2016.)

Mađarska ima status republike, a po geografskim stajalištima nalazi se u srednjoj Europi i nema izlaz na more. Površina iznosi 93 030 km^2 te je 109. država u svijetu po veličini, a 79. je po broju stanovnika. Glavni grad je Budimpešta, a službeni jezik je mađarski.⁴⁴

Kroz povijest je važnije napomenuti sklapanje personalne unije s Hrvatskom, 1102. 1526. gube samostalnost pa tako dio preuzimaju Turci, a drugi dio Habsburgovci. Nakon toga reguliraju se odnosi s Austrijom i 1867. dolazi do stvaranja Austro-Ugarske Monarhije. Republikom je proglašena 1946. Članicom NATO-a postaje 1999., a EU-a 2004. godine. Mađarska je pretežito nizinska zemlja uz malo brdovitog reljefa. Najviši vrh je *Kekeš* od 1014 m. Veće rijeke mađarske su Dunav, Drava, Tisa i Raba, a od ostalih slatkih voda Mađarska se ističe jezerom Balaton (598 km^2). Klima je umjereno suha kontinentalna.⁴⁵

Mađarska se kao i prethodne zemlje može pohvaliti iznimnom kulturnom baštinom, ali i prirodnim bogatstvima.

4.4.1 Turizam

Mađarska, koja glasi kao jedna od prijestolnica europske kulture ima zaista mnogo toga za ponuditi.

To je zemlja iznimne kulture i arhitekture pa se tako u toj zemlji mogu naći rimski ostatci, srednjovjekovne kuće i crkve, neoklasicističke javne zgrade te moderne terme i škole. Kad govorimo o umjetnosti i arhitekturi, zasigurno možemo izdvojiti gradove: Budimpeštu, Debrecen, Segedin, Šopron i Kečkemet. Među istaknutijim građevinama kulturne baštine su zgrade *Kisega*, džamija u *Pečuhu* te Reök palača. Mađarska kuhinja je iznimno poznata u svijetu, a to govori i činjenica da su stekli dobru gastronomsku reputaciju već u 19. stoljeću. Poznato je da su za mađarsku kuhinju karakteristična jako začinjena jela, a utjecaj mađarske kuhinje je vidljiv i u pripremanju i nazivu mnogih jela u Hrvatskoj, posebno u Slavoniji. Poznata su i vina, a najpoznatije vinske regije i gradovi su: grad *Viljan*, regija *Badacsony* i *Tokaj*. Mađarska je također izvrsna destinacija za stariju populaciju i obitelji s obzirom na iznimno velik broj termalnih izvora koji su vrlo moderno opremljeni.⁴⁶

Najposjećenija mjesta u Mađarskoj su: Budimski dvorac, grad Pečuh, termalne kupelji te grad Segedin. Tu se u prvom redu ističe grad Harkany.

Glavni grad Budimpešta se također ističe termalnim izvorima, a širok je i njihov spektar pa tako postoje: rimske, turske i moderne kupelji. Veliki dio njih služi za relaksaciju i zabavu,

⁴⁴ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 77.

⁴⁵<https://www.britannica.com/place/Hungary> (17.08. 2016.)

⁴⁶<http://www.lonelyplanet.com/hungary/introduction>(17.08.2016.)

ali ima i onih koji pogoduju lječilišnom turizmu. U Budimpešti se još mogu vidjeti ostatci Drugog svjetskog rata i ostatci ustanka iz 1956. Tako postoje tužni podsjetnici na povijest kao na primjer memorijal „Cipele na obali Dunava“. Vrlo je poznat i muzej „Kuća terora“, a u novije vrijeme se grade koncertne dvorane, kazališta te metro. Arhitektura je jako specifična i raznolika po stilovima (barok, neoklasicizam, eklektika, moderna i secesija). Jedna od najpoznatijih budimpeštanskih znamenitosti je svakako vebna zgrada parlamenta. Uz Budimpeštu, kao najpoznatije turističko odredište u Mađarskoj, treba izdvojiti i veliko jezero Balaton.

Pečuh je jedan od najinteresantnijih gradova u Mađarskoj, a sve to zahvaljujući: blagoj klimi, slavnoj povijesti, velikom broju spomenika i muzeja. Osim kulturne baštine, Pečuh je prepun fakulteta pa stoga ne izostaje ni dobar noćni život. Ne nedostaje ni prirode s obzirom na obližnja Mecsek brda. U blizini su rijeka Drava i Dunav, a sve te prirodne prilike i klima pogoduju uzgoju vina i voća, posebice badema.⁴⁷

Mađarska je u 2015. godini imala 3 231 smještajnu jedinicu komercijalnog smještaja, a broj kreveta iznosio je 373 579 te se s obzirom na prethodne godine vidi porast brojki. Također, porast brojki se bilježi i u dolascima te noćenjima turista. U 2015. godini zabilježeno je 10,4 milijuna dolazaka, dok je ostvareno brojka od 25,9 milijuna noćenja.⁴⁸

Iako je Mađarska prepuna turističkim atrakcijama i dobro posjećena zemlja, svakako postoji prostor za napredak turizma, a to se i vidi prema brojkama koje su iz godine u godinu sve veće.

4.4.2 Turistička valorizacija Dunava

Mađarska je zemlja u kojoj napreduje turizam i kao takva, ta zemlja mora razvijati turističku raznolikost, a odlična prilika za to je valorizacija Dunava, na kojem se nalazi i glavni grad Budimpešta.

Kao što je već rečeno, Budimpešta koja se nalazi na Dunavu je jedna od prijestolnica europske kulture pa se može reći da dosta turista posjećuje ovo mjesto kako bi zadovoljilo svoje kulturne potrebe. Nadalje, turizam služi i kako mjesto gdje se odvija kulturna manifestacija *Cipele na obali Dunava*. Također, spomenuti uzgoj voća i badema uz obale

⁴⁷<http://www.lonelyplanet.com/hungary/south-central-hungary/pecs/introduction> (19.08.2016.)

⁴⁸http://www.ksh.hu/stadat_annual_4_5 (19.08.2016.)

Dunava mogu poslužiti za razvoj ekoturizma i ruralnog turizma te ostalih oblika vezanih uz proizvodnju voća.

Već spomenute, terme i toplice u blizini Dunava, izvrstan su resurs za različite oblike rekreacijskog ali i zdravstvenog turizma, koji skupa mogu dati različite beneficije te veće prihode od turizma mađarskoj ekonomiji.

Kako aktivni turizam uz obale Dunava nije česta pojava, ili barem nije dovoljno promoviran, Mađarska bi, kao i prethodne države, trebala ulagati više sredstava u razvoj takvih oblika turističke aktivnosti.

4.5 Hrvatska

Nakon Mađarske, Dunav spaja srednju Europu i jugoistočnu Europu, a država kojom dalje protječe je Hrvatska.

Hrvatska ima također status republike te ima obalu duž Jadranskog mora. Površinom od 56 542 km² je 124. država svijeta, a brojem stanovnika 115. među 194 države svijeta. Službeni jezik je hrvatski, a glavni grad je Zagreb.⁴⁹

Hrvatska tijekom povijesti nije često imala samostalnost. Nalazila se u već spomenutoj personalnoj uniji, kasnije se priklanja Habsburgovcima, a kasnije ulazi i u Austro-Ugarsku Monarhiju. Nakon toga je u sastavu Jugoslavije, a nezavisnost proglašava 1991. godine. Hrvatska je danas članica NATO pakta od 2009. te članica EU-a od 2013. godine.

Reljef u Hrvatskoj se ističe raznolikošću. Sastoji se od panonske ravnice, Dinarida, obale. Najviši vrh je Dinara (1831 m), a ovo područje se također ističe kršom. Hrvatska obiluje rijekama, a bitnije su: Dunav, Sava, Drava i Cetina. Klima je kontinentalna u unutrašnjosti te mediteranska uz obalu.⁵⁰

Hrvatska se ističe mnogim prirodnim ljepotama te iznimnom kulturnom baštinom.

⁴⁹ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 69.

⁵⁰<https://www.britannica.com/place/Croatia> (19.08.2016.)

4.5.1 Turizam

Hrvatska je prepoznatljiva turistička destinacija. Turisti primarno posjećuju Hrvatsku radi ljetnog odmorišnog turizma (Jadransko more), no bogata povijest i njezina ostavština privlači i brojne turiste koji žele zadovoljiti svoje kulturne potrebe. U Hrvatskoj se nastavljaju razvijati i druge vrste turizma, a to je i moguće s obzirom na iznimne turističke resurse koje ova zemlja posjeduje. Karakteristike hrvatskih prirodnih ljepota su u njihovoj raznolikosti, primjerice: vapnenački krš, stjenoviti vrhovi planina (Dinarida), podzemne spilje, kanjoni rijeka, slapovi i slikovita jezera. S obzirom na mnoštvo staza za biciklizam i pješaćenje, Hrvatska je dobra destinacija za avanturiste.

Hrvatska je tijekom povijesti bila između velikih carstava, kraljevstva i utjecajnih država, a sve to zahvaljujući svom položaju. Sve to je ostavilo trag u iznimno bogatoj hrvatskoj materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini. Sva ta baština te različiti utjecaji se mogu vidjeti na arhitekturi, ali i u muzejima. Poznato je da Republika Hrvatska spada u red vodećih zemalja u svijetu po broju zaštićenih primjera nematerijalne kulturne baštine. Ova država se također ističe bogatom gastronomskom ponudom, vrhunskim vinima i maslinovim uljima, koja osvajaju iznimno vrijedne nagrade. Veliki broj otoka i razvedena obala jedni su od glavnih atrakcija zemlje, ali također i raznolikost reljefa.

Među najposjećenijim te najzanimljivijim atrakcijama Hrvatske ubrajaju se: grad Dubrovnik, Plitvička jezera, otok Hvar, otok Mljet, glavni grad Zagreb, regija Istra, otoci Vis i Korčula, rijeka Krka, grad Split, Zagorje (dvorci), grad Zadar, otok Cres te Kopački rit.⁵¹

Split je drugi najveći grad u Hrvatskoj i reprezentativno mjesto za upoznavanje života Dalmacije. Ističe se odličnom ravnotežom tradicije i suvremenosti. Dioklecijanova palača (na UNESCO-voj listi) je jedna od glavnih atrakcija kulturne baštine Splita, sa mnogim kafićima, restoranima i trgovinama unutar njezinih zidina.

Dubrovnik se ističe ljepotom starog grada sa svojim mramornim ulicama, baroknim građevinama te gradskim zidinama koje su služile za obranu stoljećima moćne republike. Iako je bombardiran 1991. godine, Dubrovnik je uspio privući turiste te ponovno zasjati u dobrom turističkom sjaju. Povijesni artefakti i umjetnost mogu biti viđeni u muzejima grada. S obzirom da se Dubrovnik nalazi uz samo Jadransko more i da je u neposrednoj blizini brdo Srđ, taj grad sadrži najbolju kombinaciju turističkih resursa.⁵²

⁵¹<https://www.lonelyplanet.com/croatia>(19.08.2016.)

⁵²<http://www.lonelyplanet.com/croatia/dubrovnik/introduction>(19.08.2016.)

U 2015. godini zabilježeno je 14.3 milijuna dolazaka i 71.6 milijuna noćenja turista u Hrvatskoj. U odnosu na prethodnu godinu, noćenja su se povećala 7.7 %, a dolasci za čak 9.3%. Karakteristično je za hrvatski turizam da su tursiti uglavnom strani, odnosno inozemni, pa od ukupnih dolazaka stranci čine čak 88.4 %. Najviše stranih turista u Hrvatsku dolazi iz: Njemačke, Italije, Slovenije, Poljske te ostalih emitivnih zemalja.⁵³

Poznato je da je Hrvatska kao turistička zemlja dosta napredna, što se vidi i po brojkama. Hrvatska ima mnoštvo resursa, od prirodnih do kulturnih dobara te ostalih. Jedan od većih problema hrvatskog turizma je svakako sezonalnost. Turisti uglavnom dolaze tijekom ljetne sezone i to najviše u srpnju i kolovozu. S obzirom na ovaj problem, hrvatski turizam bi trebao razvijati nove oblike i vrste turizma kojima bi eventualno rješio problem sezonalnosti, privlačući turiste tijekom čitave godine, a ne samo ljeti.

4.5.2 Turistička valorizacija Dunava

Hrvatska se ističe mnoštvom prirodnih resursa (od mora, rijeka i jezera, do planina). Jedan od većih resursa je svakako rijeka Dunav. Turizam na Dunavu bi se svakako mogao više i bolje razvijati. Uz hrvatski dio Podunavlja nalazi se mnoštvo nizina, polja te vinograda, pa su ovakvi prostori uz Dunav idealni za razvitak vinskih cesta, ruralnog turizma te gradnju kuća za odmor. Ovakav tip turizma danas turisti sve više i više traže, a Hrvatska uz podunavsko područje ga može imati u izobilju.

Na hrvatskom dijelu Dunava smješteni su gradovi Vukovar i Ilok. Vukovar kao grad heroj, koji je obilježen nedavnom prošlošću i koji je u blizini Vučedola i pronalaska vučedolske golubice, može razvijati više kulturnog turizma. Grad Vukovar postaje zadnjih godina sve važnija luka, u koju pristiže sve veći broj turističkih brodova. Nadalje, već spomenuti Ilok, i okolno područje, je poznat po vinima, a sklopom vinograda i rijeke, mogu se razvijati još neki dodatni oblici.

Ipak, Hrvatska valorizira neka područja uz Dunav, a primjer za to je park prirode Kopački rit koji karakterizira močvarno područje puno različitim životinjskim i biljnim svijetom. Ovo mjesto predstavlja susret Drave i Dunava. Kao jedan od najvažnijih europskih ornitoloških rezervata, Kopački rit se sastoji od dva glavna jezera: Sakadaško i Kopačevo.

⁵³<http://www.dzs.hr/>(21.08.2016.)

Vegetacija i biljni svijet su vrlo raznoliki, a neke od češćih biljki su: lokvanj, trske, vodene paprati, vodena leća, rogoz i ljulj. Postoji čak 40 vrsta riba kao što su: šaran, deverika, štika, som i perca. U okolini vode, postoje čak 21 vrsta komaraca, jelenovi, divlje svinje, dabrovi, kune zlatice te lisice. Ipak, ljudi ovdje najviše dolaze radi ptica, pa tako od čak 293 vrste, najpoznatije su: rijetke crne rode, orao štekavac, ćubasti gnjurac, čaplja danguba, žličarke te divlje guske.⁵⁴

S obzirom da je jedan od glavnih problema hrvatskog turizma sezonalnost, rijeka Dunav i područje uz tu rijeku bi bio odličan način prevladavanja velike turističke koncentracije u ljetnim mjesecima. Razvojem lova i ribolova, ali također i ostalim aktivnim vrstama turizma ovaj cilj je moguće ostvariti. Jedan od načina povećanja i poboljšanja dunavske turističke ponude je oživljavanje seoskih domaćinstava (prezentacija domaće kulture, primjerice vinski podrumi).

4.6 Srbija

Nakon Hrvatske, Dunav dalje teče kroz Srbiju.

Srbija također ima status republike, a glavni grad je Beograd. Nema izlaz na more. Službeni jezik je srpski. Srbija ima površinu od 77 498km² te preko 7 milijuna stanovnika.⁵⁵

Srbija je kroz povijest također mnogo puta bila neovisna, pa je tako spadala pod Osmanlijsko carstvo, a i pod Austro-Ugarsku Monarhiju. Kasniju srpsku povijest obilježava Jugoslavija, raspadom koje nastaje Srbija i Crna gora. Međutim u novijoj povijesti, točnije 2006., ova država se podijelila na dvije države Srbiju i Crnu goru. Već nakon dvije godine Kosovo se također odvaja od Srbije i postaje neovisna država.⁵⁶

Srbija se također sastoji od nizina te brdovitog predjela (npr. Fruška gora), a ima i vrhova preko 2 000 m. Najvažnije rijeke su: Dunav, Tisa, Sava i Morava. S obzirom na veliku razliku reljefa različita su i klimatska obilježja, ali može se reći da je klima uglavnom kontinentalna.⁵⁷

Srbija se kao i većina ostalih zemalja može pohvaliti kvalitetnom kulturnom baštinom.

⁵⁴<http://www.lonelyplanet.com/croatia/kopacki-rit-nature-park/introduction> (21.08.2016.)

⁵⁵<https://www.britannica.com/place/Serbia> (21.08.2016.)

⁵⁶Ibid.

⁵⁷Ibid.

4.6.1 Turizam

Za razliku od Hrvatske, Srbija se ne orijentira primarno na ljetni turizam (s obzirom da nema izlaz na more).

Ova država je poznata po kulturi i festivalima. S obzirom na mnoštvo festivala, Srbija je odgovarajuća destinacija za mlade ljude koji traže zabavu. Poznati festival rock glazbe „Exit“ se održava u Novom Sadu, a Beograd je također jedan od europskih „party“ gradova. Neki od zanimljivijih gradova po arhitekturi i različitim europskim utjecajima su: Subotica (iznimna blizina Mađarske), Niš (saski utjecaj) i Novi Pazar koji se ističe mnoštvom minareta. Osim gradova, Srbija ima i prirodne resurse, a planinske regije su Kopaonik i Zlatibor. Najposjećenije atrakcije su: Kalemegdan park u Beogradu, vojvođanski glavni grad Novi Sad, selo Drvengrad, grad Subotica te planina Zlatibor.⁵⁸

Beograd je grad s mnoštvom događaja tijekom čitave godine. Njegova bogata povijest i stilovi (socijalizam, modernizam, utjecaj habsburgovaca, utjecaj osmanlija) definirali su umjetnost i arhitekturu. To je također značajno mjesto, jer se tu rijeka Sava ulijeva u Dunav. Kao što je već spomenuto ističe se noćnim životom koji se odvijaju u velikim kafićima. Uz ulice se nalaze slastičarnice. Jedna od poznatijih šetnica je Knez Mihailova, omeđena povijesnim zgradama sve do utvrde Kalemegdan. Beogradski muzeji uglavnom čuvaju kulturnu, religijsku i vojnu baštinu.⁵⁹

Novi Sad posjeduje dosta lijepo uređenih parkova i vanjskih kafića. Najveća atrakcija je zasigurno utvrda *Petrovaradin*, gdje se svakog srpnja održava najveći srpski festival glazbe. Sve atrakcije Novog Sada se mogu razgledati jednom ulicom koja se proteže od gradskog trga, Trg slobode, do ulice Dunavska, a ulica se naziva Zmaj Jovina.⁶⁰

Podatci iz 2015. godine pokazuju da je Srbiju ukupno posjetilo 2.4 milijuna turista od kojih je 1.3 milijuna domaćih. Podatci također govore da je Srbija proteklih godina ostvarivala više noćenja, tako da nema pomaka ni napredka, a 2015. je ostvarila 6.6 milijuna noćenja od čega su 4.4 milijuna ostvarili domaći turisti.⁶¹

Srbija posjeduje dovoljno turističkih resursa za valorizaciju. Problem Srbije je opadanje posjeta i noćenja stranih i domaćih turista u proteklih nekoliko godina. Takvi se problemi mogu rješavati boljom promocijom i marketingom, što je u ovom slučaju neizbježno. Drugi problem srpskog turizma je previše domaćih turista naspram stranih. Strani turisti uglavnom

⁵⁸<https://www.lonelyplanet.com/serbia>(21.08.2016.)

⁵⁹<http://www.lonelyplanet.com/serbia/belgrade/introduction>(21.08.2016.)

⁶⁰<http://www.lonelyplanet.com/serbia/vojvodina/novi-sad/introduction> (21.08.2016.)

⁶¹<http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=180> (21.08.2016.)

ostvaruju veću potrošnju što je bolje za turizam u cjelini, ali dolaskom stranih turista ostvaruju se i druge pozitivne funkcije turizma.

4.6.2 Turistička valorizacija Dunava

Srbija čiji turizam nije zasnovan na stranim gostima i čiji turizam nije dosegao veće razmjere ima dosta prirodnih resursa od kojih je jedan i rijeka Dunav. Srbija je na nekim lokalitetima iskoristila prednost Dunava te kreirala turističku ponudu uz rijeku. Navedimo tako *Ribarski otok*, (koji je zapravo poluotok) je lokacija prigodna za različite aktivnosti u prirodi te piknik uz rijeku. Osim toga, ovdje se otvara sve više i više restorana, hotela i splavova. Također vrlo poznata lokacija je i Štrand, jedna od najbolje uređenih plaža uz Dunav i duga je oko 700 metara. Ova plaža je posebno posjećena ljeti, a posjeduje mnogo barova te mnoštvo rekreacijskih različitosti. Osim toga to je i glavno mjesto za mnogobrojne zabave koje se odvijaju u Novom Sadu.

S obzirom na snagu i razvijenost turizma i turističkog prometa u Srbiji, može se reći da donekle dobro razvijaju Dunav kao turistički resurs, odnosno dobro ga valoriziraju. Nadalje, sama važnost te rijeke je definirana činjenicom da se Beograd i Novi Sad nalaze na njoj. Tako Dunav stvara jednu od prednosti za ova dva grada kada se gledaju kao turističke destinacije. Osim toga, kao što je već navedeno, uz samu rijeku se otvaraju mnogi barovi, kafići, restorani te ostali ugostiteljski sadržaji, koji su neizbježni, ako se želi razviti dobar turizam.

4.7 Bugarska

Nakon Srbije, Dunav svoj tok nastavlja kroz Bugarsku.

Bugarska se nalazi u jugoistočnoj Europi, a ima izlaz na Crno more. Površinom od 110 994 km^2 je 103. država svijeta, a brojem stanovnika 91. Država ima status republike, a glavni grad je Sofija. Službeni jezik je bugarski.⁶²

Važniji period ove države je 10. stoljeće kada u ratovima sa Bizantom Bugari šire svoj teritorij, ali kasnije dolaze pod bizantsku vlast. Kroz povijest doživljava još nekoliko

⁶²ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 62.

promjena, a svoj konačan oblik i proglašenje republikom doživljava nakon Drugog svjetskog rata. Bugarska je članica vojnog saveza Nato od 2004., a danas je članica i EU-a.⁶³

Bugarski reljef je vrlo raznolik. Postoji mnoštvo nizina, ali i uzvišenja dok je bitnije navesti *Dunavsku ravnicu* te balkanske planine. Glavne veće rijeke su: Marica, Iskur, Struma, Arda, Tundzha i Yantra. Bugarska se također ističe mnoštvom krških i ledenjačkih jezera, a ima čak preko 500 termalnih izvora. Klima Bugarske je umjereno kontinentalna.⁶⁴

Kao i ostale zemlje, ističe se raznom baštinom, ali i dobrim gospodarstvom koji se temelji na različitim proizvodnjama.

4.7.1 Turizam

Bugarski turizam je dobro prepoznat u Europi, a sličnost koju dijeli sa hrvatskim turizmom je ljetni kupališni turizam s obzirom da Bugarska ima izlaz na Crno more.

Bugarska ima mnoštvo dugih, pješčanih plaža koje uz dobro vrijeme kreiraju glavnu turističku ponudu ljeti. Kod ove vrste turizma, posebno se ističu mjesta uz more, a poznatija i veća su: Primorsko, Varna, Burgas i Sozopol. Bugarsku zapravo karakterizira raznolikost pa tako postoje: dobro uređena skijališta te još bolje plaže. Planina Pirin i Crno more također pokazuju raznolikost i privlačnost Bugarske kao turističkog odredišta. Što se tiče kulturne baštine, tu se posebice ističe religijska odnosno sakralna umjetnost i arhitektura. Crkva *Aleksandar Nevski* u Sofiji i manastir *Rila*, iz 10. stoljeća, su jedno od najvećih dostignuća bugarske sakralne arhitekture. Pravoslavne crkve u manjim selima skrivaju umjetnost pa se tako mogu naći mnoge slikarije svetaca. Granitne stijene, potoci i planine simboli su bugarske prirode. Bugarska je poznata i kao neolitičko nalazište (spilje u dolinama potoka i rijeka), a dalja povijest seže i prema ostacima Tračana i Rimljana. S obzirom na 7 planinskih lanaca, Bugarska je odlična destinacija za one koji se bave avanturizmom (biciklizam, pješčenje...), za one koji vole divlji svijet i lov (s obzirom na prisustvo medvjeda, risa i vukova), promatranje ptica (Nacionalni park Pirin).⁶⁵

⁶³Ibid.

⁶⁴<https://www.britannica.com/place/Bulgaria> (22.08.2016.)

⁶⁵<http://www.lonelyplanet.com/bulgaria/introduction> (22.08.2016.)

Najposjećenije i najatraktivnije destinacije su: manastir Rila, plaže Crnog Mora, grad Plovdiv, grad Veliko Tarnovo, Stara planina, Hram svetog Aleksandra Nevskog u Sofiji, tračanske grobnice.⁶⁶

Sofija je glavni grad Bugarske i glasi kao moderan grad, pun mladosti. Ističe se lijepo ukrašenim kupolama crkvene arhitekture, turskim džamijama i spomenicima crvene armije. U novije vrijeme pronađeni su čak ostatci koji sežu u rimsko doba. Sofija obiluje različitim muzejima, galerijama, klubovima i restoranima, a s obzirom na obližnju planinu Vitosha može biti i destinacija u koju dolaze avanturisti i sportaši.⁶⁷

Kad posjećujemo Bugarsku, svakako treba vidjeti i grad Plovdiv. Plovdiv je vrlo posjećen grad u Bugarskoj. Kao i Rim, sagrađen je na 7 brežuljaka. Grad je spoj modernosti i starine, vrlo dobro je razvijen noćni život dok se u gradu nalaze tisućljetni ostatci i ruševine. Poznat je po staroj jezgri grada, raznobojnim imanjima iz 19. stoljeća, kućama-muzejima, galerijama i kućama za odmor. Grad je također poznat po kulturi, organizira glazbene festivale i festivale umjetnosti, a u prilog tome ide i činjenica da je Plovdiv za 2019. godinu europska prijestolnica kulture.⁶⁸

Prema podacima iz 2015. godine Bugarsku su posjetili 2.8 milijuna stranih turista, dok je broj noćenja bio 13.3 milijuna. Najveći emitivni centri za bugarski turizam su: Njemačka, Rusija, Rumunjska, Ujedinjeno Kraljevstvo te Poljska.

Bugarski turizam se uglavnom bazira na ljetnom kupališnom turizmu te turizmu koji se temelji na prirodnim bogatstvima ove zemlje. Unatoč tome, postoji mnoštvo gradova koji su predmet zanimanja za kulturne turiste. Iako Bugarska ima mnoštvo različitih resursa i atrakcija te pogodnu klimu, turistički potencijal ove zemlje nije maksimiziran. Bugarska također ima izvrsne predispozicije za izjednačavanje sezona te na taj način mogu prevladati sezonalnost.

4.7.2 Turistička valorizacija Dunava

Bugarski turizam kao ni turizam Srbije nije dovoljno dobro razvijen, a s obzirom na veliku i bogatu tradiciju te mnoštvo prirodnih bogatstava to se svakako može povećati i popraviti. Jedan od takvih resursa je i rijeka Dunav, no ova rijeka je za Bugarsku ipak od većeg gospodarskog značaja (u vidu plovidbe), nego turističkog.

⁶⁶<https://www.lonelyplanet.com/bulgaria> (22.08.2016.)

⁶⁷<http://www.lonelyplanet.com/bulgaria/sofia/introduction> (22.08.2016.)

⁶⁸<http://www.lonelyplanet.com/bulgaria/plovdiv-and-rodopi-mountains/plovdiv/introduction> (22.08.2016.)

Turistička ponuda na bugarskom Podunavlju nije razvijena. Uz kulturnu i prirodnu baštinu koja je tek manjeg turističkog značaja nema većih lokaliteta uz samu rijeku. Bugarska bi tako kao i većina ostalih podunavskih zemalja trebala razvijati neke aktivne oblike turizma jer Dunav uvijek nudi bogat životinjski i biljni svijet, a osim toga i pogodan teren za biciklizam, pješačenje te ostale aktivne oblike. Nakon razvijanja svih tih oblika, potrebna je i dobra promocija te izgradnja ugostiteljskih i smještajnih objekata duž obale Dunava kako bi se turistička kretanja mogla i ekonomski isplatiti.

4.8 Rumunjska

Nakon Bugarske, rijeka Dunav dalje teče kroz Rumunjsku.

Rumunjska je država u jugoistočnoj Europi koja, kao i većina ostalih podunavskih zemalja, ima status republike. Službeni jezik je rumunjski, a glavni grad je Bukurešt. Kao i prethodna Bugarska, Rumunjska ima izlaz na Crno more. Rumunjska je velika 238 391 km^2 te je s tom površinom 80., a brojem stanovnika 49. država svijeta.⁶⁹

Rumunjska je također imala burnu povijest pa je tako bila osvajana od strane Turaka, Austrije, Rusije. 1861. dvije kneževine Moldavksa i Vlaška ujedinjene su pod imenom Rumunjska. Nakon Prvog svjetskog rata dobiva svoj današnji izgled, a 1947. proglašena je republikom.⁷⁰ Rumunjska je danas članica NATO-a i EU-a.

Rumunjska je po reljefu vrlo raznolika pa tako postoje nizine i brdovita područja, a potrebno je istaknuti Karpate, Transilvanske Alpe, Vlašku dolinu... Važnije rijeke su: Dunav, Prut, Mureš, Olt, Siret, Ialomita i Somes. Klima je uglavnom kontinentalna, ali dosta varira s obzirom na raznoliki reljef.

Iako se ne može pohvaliti uspješnim gospodarstvom, Rumunjska danas obiluje raznolikom baštinom, a pogotovo prirodnom.

4.8.1 Turizam

Rumunjski turizam nije dobro prepoznat na svjetskom turističkom tržištu, iako ta zemlja ima mnogo toga za ponuditi.

⁶⁹ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 87.

⁷⁰Ibid.

Karpati prolaze središtem Rumunjske s kamenitim vrhovima koji su okruženi borovom šumom te ostalim drvećima. Karpati su pogodni za planinarenje, pješaćenje te ostale aktivnosti. Delta Dunava je jedno od pogodnijih mjesta za razvoj rumunjskog turizma s obzirom da je zaštićeno područje prikladno za pješaćenje, ribarenje, plovidbu i gledanje ptica. Zemlja, poznata po Drakuli, ima mnoštvo dvoraca koji su uglavnom na kamenitim brežuljcima. Također, postoji veliki broj sela i gradića koji potječu iz srednjovjekovnog doba. Rumunjska, a pogotovo sela unutar nje, su središta različitih rumunjskih folklornih običaja, a i danas se mogu vidjeti njihove rekonstrukcije.

Najposjećenije atrakcije i destinacije su: Karpati, drvene crkve Maramuresa, divlji život delte Dunava, Slike samostana u Bukovini, dvorac Bran, Palača parlamenta u Bukureštu te grad Sibiu.

Iako Bukurešt ima lošu reputaciju, to je jedan energetičan, dinamičan i zabavan grad. Može se reći da je Bukurešt tako prijelaz Europske unije na Balkan i Srednji istok. Iako se kroz Bukurešt najčešće samo usputno prolazi na putu do Transilvanije, tamo se ima što za vidjeti. Tako Bukurešt obiluje muzejima, parkovima te kafićima. Raznolikost tog grada je u tome što je središte moderno uređeno, a sa strane, u skrivenim kutevima se mogu naći pravoslavne crkve iz 17. i 18. stoljeća te veličanstvene moderne vile. Najposjećenija i jedna od najljepših atrakcija je palača parlamenta.⁷¹

Sibiu je grad kamenih ulica, baroknih trgova, a 2007. je bio proglašen europskom prijestolnicom kulture. Sibiu je također i grad gdje su otvorene prva bolnica, škola, knjižnica i ljekarna u Rumunjskoj. Tijekom čitave godine organiziraju se festivali, izložbe, kazališne predstave, opere, a život se odvija i na tri glavna trga na kojima se nalaze kafići. Ovaj grad je također poseban jer ima saskog utjecaja.⁷²

S obzirom na nemogućnost pristupa podacima o brojkama rumunjskog turizma prethodne godine, uzete su informacije iz 2013. godine.

Prema tim podacima, te godine je u rumunjskim turističkim kretanjima sudjelovalo gotovo 8 milijuna turista, od kojih je 6.2 milijuna domaćih turista. S obzirom na prethodnu godinu osjeća se pomak na bolje. Iste godine ostvareno je 19.3 milijuna noćenja, od kojih je 15.8 milijuna domaćih turista. Ovdje se također osjeća napredak s obzirom na prethodnu godinu.⁷³

⁷¹<http://www.lonelyplanet.com/romania/bucharest/introduction> (25.08.2016.)

⁷²<http://www.lonelyplanet.com/romania/transylvania/sibiu/introduction> (25.08.2016.)

⁷³<http://www.insse.ro/cms/en> (25.08.2016.)

Iako se osjeća napredak i u noćenjima i u dolascima u Rumunjskoj, treba napomenuti da turistički potencijali te zemlje nisu do kraja iskorišteni s obzirom na sve resurse koje posjeduje. Rumunjski turizam bi se trebao više eksponirati na strana tržišta te raditi bolju promociju jer postoji iznimna razlika između stranih i domaćih turista, a dolasci stranih turista donose različite beneficije gospodarstvu određene zemlje.

4.8.2 Turistička valorizacija Dunava

Nakon srpskog i bugarskog turizma, na red dolazi Rumunjska koja za razliku od prethodne dvije države ipak ima veća turistička kretanja. Iako ova zemlja ima izvrsne prirodne i ostale resurse, turistička valorizacija je itekako moguća jer se ovdje nalazi delta Dunava.

Važnost delte Dunava dodatno pojačava i činjenica da je ovaj lokalitet pod zaštitom UNESCO-a i jedna od vodećih atrakcija rumunjskog turizma. Kod Tulcee, rijeka se razdvaja u tri kanala, koji tvore močvarno područje od čak 4 187 km^2 . Ovo područje je dom za čak 300 vrsta ribe i 160 vrsta ptica. Zbog toga, ovo mjesto je odlična destinacija za one koji vole divljinu, promatranje ptica i ribolov.⁷⁴

Rumunjska je vrlo dobro iskoristila prednost delte Dunava koja se nalazi u njihovim granicama. To mjesto je postalo jedno od glavnih atrakcija rumunjskog turizma i vrlo dobro je posjećeno. Tako, osim u gospodarskom, Dunav, predstavlja veliku pogodnost i u turističkom smislu za ovu zemlju i primjer je kako se prirodno dobro, uz određeni stupanj zaštite, može vrlo dobro valorizirati.

4.9 Moldavija

Iako Dunav samo malim dijelom protječe kroz Moldaviju ona se također smatra podunavskom zemljom.

Moldavija je država u istočnoj Europi i nema izlaz na more. Ima status republike. Površinom je 136. država svijeta (33 843 km^2), a brojem stanovnika 116. Glavni grad je

⁷⁴<http://www.lonelyplanet.com/romania/danube-delta/introduction> (27.08.2016.)

Kišinjev, a službeni jezik je moldavski. Ovu državu prati jedna crna činjenica, a ta je da je Moldavija prema BDP-u najsiromašnija europska država.⁷⁵

Moldavija je kroz svoju povijest također bila pod različitim vlastima: od 9. do 13. Stoljeća dio Kijevske Rusije, a u kasnijoj povijesti pod vlašću Austrije i Rusije. Republika postaje 1917., ali tada nije imala današnji oblik. Današnji oblik stječe 1991.⁷⁶

Reljef je uglavnom okarakteriziran sedimentnim kamenjem koji pokriva takozvanu rusku ili istočnoeuropsku ravnicu. Najveći dio se sastoji od brežuljkastih nizina. Najveći vrh je na planini Balanesti (429 m). Najvažnije rijeke su: Dnjestar, Prut i Dunav. Klima je topla i umjerena kontinentalna.⁷⁷

Iako gospodarski vrlo siromašna zemlja, posjeduje različite prirodne pogodnosti (geografski položaj, prirodni resursi) koje se mogu iskoristiti.

4.9.1 Turizam

Iako postoji potencijal za razvoj turizma, to je vrlo teško s obzirom na gospodarsko stanje ove zemlje. Nadalje, ova zemlja je i jako mala pa tako ne postoji mnogo resursa.

Stisnuta je između Rumunjske i Ukrajine. Posljednjih godina, ovu državu posjećuju turisti tek susjednih zemalja i to u vrlo malenim brojkama. Ova zemlja je uglavnom poznata radi prirode te ju uglavnom posjećuju turisti vođeni tim motivom. U moldavskom gospodarstvu i turizmu, važnu ulogu i svijetlu točku predstavljaju vina i razvijena vinska industrija, tako da postoje mnoge vinske ture gdje je moguće kušati vina i grožđe. Glavni grad Kišinjev za razliku od ostalih područja je dinamičan, a posjeduje mnoštvo kafića i restorana. Jedno od značajnijih prirodnih resursa je rijeka Dnjestar.

Glavne destinacije i atrakcije u Moldovi su: glavni grad Kišinjev, selo Milestii Mici, špiljski samostan i Transdnjestarska regija.⁷⁸

Glavni grad Kišinjev je osnovan 1420. godine, a obilježen je Drugim svjetskim ratom te razornim potresom u 20. stoljeću. Od 1950. grad je preuređen u sovjetskom stilu, a centar i okolica grada su definirani visokim zgradama. Centar grada također ima mnogo zelenila i tih

⁷⁵ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 80.

⁷⁶Ibid.

⁷⁷<https://www.britannica.com/place/Moldova> (27.08.2016.)

⁷⁸<https://www.lonelyplanet.com/moldova> (27.08.2016.)

je. Postoje dva velika parka i glavnim avenijama uz koje rastu visoka drveća. Najbolji muzeji, hoteli, restorani i kafići su udaljeni 10-15 minuta pješice od centra.⁷⁹

Tiraspol je glavni grad transdnjestarske regije, ali izgleda kao da je zaostao od vremena kraja sovjetske unije. Tihe ulice uređene na stari sovjetski način te parkovi imenovani po komunističkim velikanima, su jedna od čudnijih mjesta u Moldovi.⁸⁰

U 2015. godini Moldaviju je posjetila brojka od 278 tisuća, od kojih je 184 tisuće domaćih turista. S obzirom na protekle godine, Moldova je u padu turističkog prometa.⁸¹

S obzirom na moldavsko gospodarstvo, napredak te zemlje, pa tako i turizma, nije obećavajući. Moldavija je jedna od najsiromašnijih zemalja Europe i radi toga ni ne može ulagati u turizam. Osim toga, prema statističkim podacima turistički promet je u padu što je još jedna od loših točaka moldavijskog turizma.

4.9.2 Turistička valorizacija Dunava

Kao što je već napomenuto trenutno ekonomsko stanje u Moldovi je vrlo loše pa je ova država jedna od najsiromašnijih država Europe. Pri takvim okolnostima turizam se ne može razvijati jer je u njega potrebno ulagati.

Osim toga, Moldova je površinom vrlo mala država, a Dunav tek vrlo malim dijelom protječe kroz ovu državu. Iako nema mogućnosti za veliki razvoj turizma, Moldova bi mogla turistički iskoristiti Dunav tek kada se ukupno gospodarstvo države oporavi.

4.10 Ukrajina

Rijeka Dunav svoj dugi tok završava u Ukrajini, gdje se ulijeva u Crno more.

Ukrajina je republika u istočnoj Europi, a ima izlaz na čak 2 mora: Crno i Azovsko more. Površinom, koja broji 603 700km², zauzima 43., a brojem stanovnika 24. mjesto u svijetu. Službeni jezik je ukrajinski, a glavni grad je Kijev. Prostor ove države je kroz povijest obilježen stalnim seobama naroda, tako da je ovaj prostor dugo bio pod upravom Kijevske

⁷⁹<http://www.lonelyplanet.com/moldova/chisinau/introduction> (27.08.2016.)

⁸⁰<http://www.lonelyplanet.com/moldova/transdnestr/tiraspol/introduction> (27.08.2016.)

⁸¹<http://www.statistica.md/category.php?l=en&idc=293&> (27.08.2016.)

Rusije, a zatim su provaljivali Tatari, a kasnije i Poljaci. Kasnije ova zemlja spada pod Rusku vlast, a također je jedna od utemeljiteljica SSSR-a. Konačne granice između Rusije i Ukrajine postavljene su 1954., a 1991. proglašena je nezavisnost. Ukrajina je danas jedna od članica Zajednice neovisnih država (ZND).⁸²

Ukrajina je uglavnom nizinskog reljefa, ali postoji i brdovito područje, Karpati. Ukrajina je za razliku od drugih posebna po tome što ima izlaz na čak dva mora. Postoji i nekoliko prirodnih jezera, ali ona su manja, a od rijeka se ističu: Dunav, Desna, Dnjestar, Dnjepar. Klima u Ukrajini varira, ali može se reći da su uglavnom prisutne dvije klime, a to su: umjerena i mediteranska klima.⁸³

Ukrajinsko gospodarstvo i sami nemiri u državi trenutno obilježavaju loše stanje države, no usprkos trenutnoj situaciji Ukrajina je zemlja bogate povijesti i bogate kulturne baštine.

4.10.1 Turizam

Ukrajinski turizam ima mnoštvo toga za ponuditi s obzirom na bogatstvo prirodnih resursa, ali i drugih. U zadnje vrijeme Ukrajina je pogođena različitim tenzijama i sukobima koji inače negativno utječu na turizam.

Raznoliki reljef i priroda omogućuju turistima i domaćem stanovništvu mnoštvo vanjskih aktivnosti, od brdskog biciklizma i planinarenja na Karpatima, promatranja ptica na delti Dunava, biciklizma uz Dnjepar, do sportova na vodi. Osim toga, guste šume su pogodne za skupljanje bobičastog voća i gljiva. Što se tiče kulturne baštine, bitno je spomenuti gotičke crkve u Lavovu, staljinističke fasade i ostale građevine Kijeva, ostatke židovske kulture te visoke sovjetske zgrade. Odesa je poznata kao grad za „beach partyje“.⁸⁴

Najposjećenije ukrajinske atrakcije su: Kijevo-pečerska lavra, krajobrazi Karpata, povijesno središte Lavova, ulica Andrijevski uzviz, grad Kamenec-Podol'skij, Pyrohovo muzej narodne arhitekture, noćni život u Odesi, grad Kolomyia, „Sheshory festival“, Sofijin park, delta Dunava, raznobojne prodavaonice Odese.⁸⁵

⁸²ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: op.cit., p. 97.

⁸³<https://www.britannica.com/place/Ukraine> (27.08.2016.)

⁸⁴<http://www.lonelyplanet.com/ukraine/introduction> (27.08.2016.)

⁸⁵<https://www.lonelyplanet.com/ukraine> (27.08.2016.)

Kijev ima zelena brda, rijeku Dnjepar, i aveniju Kreshchatyk. S obzirom na bivšu državu, zvanu Kijevska Rus, koja je ostavila arhitekturu u eklektičkom stilu. U samom gradu postoji još nekoliko znamenitosti koje su značajne.⁸⁶

Lavov se ističe veličanstvenim kupolama i dimnjacima njegovih katedrala. Lavov izgleda više kao grad središnje Europe. Središte ovog grada je pod UNESCO-voim zaštitom. Ovaj grad glasi za najposjećeniji grad Ukrajine. Lavov je grad u kojem se susreću različite povijesti i kulture kao: ukrajinska, poljska, austrijska, židovska, mađarska pa čak i armenska.⁸⁷

U 2014. Broj dolazaka stranih turista u Ukrajinu je bio 12.7 milijuna turista. Turistički promet je opao za čak 48 % u odnosu na 2013. godinu, a to je i opravdano s obzirom na sukobe koji su tada izbili u Ukrajini. Od svih turističkih emitivnih tržišta Ukrajine, jedino je Mađarska zabilježila porast dolazaka u Ukrajinu.⁸⁸

Ukrajina ima štošta toga za ponuditi. To je zemlja koja se ističe iznimnom tradicijom, ali najviše prirodnim bogatstvima koji su vrlo pogodni za razvoj aktivnih vrsta i oblika turizma. Ukrajinski turizam je također posljednjih godina dosta opao, a razlog su sukobi, a s obzirom da je jedan od glavnih motiva prilikom odabira destinacije sigurnost, turisti su odlučili zaobići ovu zemlju. Ukrajina također ima mogućnost revitalizacije turizma, no to se treba provoditi pametnom politikom.

4.10.2 Turistička valorizacija Dunava

Slično kao i u Rumunjskoj, u Ukrajini se također nalazi delta Dunava te njegovo samo ušće u Crno more, te su ovakve destinacije vrlo bitne i turistički također dobro posjećene. Također već napomenuti nedavni sukobi su smanjili turistička kretanja u Ukrajini općenito pa prije same realizacije i odvijanja turističkih kretanja ka Dunavu potrebno je stvoriti pozitivnu i sigurnu političku klimu kako bi se privukli turisti.

Slično kao i Rumunjskoj, u kojoj je većina ove delte, i u Ukrajini ova atrakcija vrvi divljim svijetom te je vrlo popularno promatranje divljeg svijeta, a posebno ptica. Osim toga prostor Ukrajine uz Dunav je prigodan za razvitak različitih drugih oblika turizma.

⁸⁶<http://www.lonelyplanet.com/ukraine/kyiv/introduction> (27.08.2016.)

⁸⁷<http://www.lonelyplanet.com/ukraine/western-ukraine/lviv/introduction> (27.08.2016.)

⁸⁸<http://www.visitkievukraine.com/essential/tourism-statistics/> (27.08.2016.)

5. ZAKLJUČAK

Rijeka Dunav je druga najveća rijeka Europe, nakon Volge. Svojim tokom, od izvora u Schwarzwald (Crna Šuma), do ušća u Crno more prolazi kroz, ili čini prirodnu granicu, čak 10 država. Samim time ova duga prirodna cjelina spaja zapadnu i istočnu Europu po mnogim kriterijima (geografskim, gospodarskim i ostalim).

Značenje ove rijeke je neupitno za svaku zemlju kojom ona prolazi. Rijeka tako služi za prijevoz (pogotovo teretni), za navodnjavanje, za opskrbu pitkom vodom, za proizvodnju energije, za industrijsku proizvodnju te ostale pogodnosti. Uz Dunav su se također razvijale mnoge civilizacije te mnogi narodi, a najbolji pokazatelj toga je mnoštvo gradova koji su izgrađeni na obalama Dunava (neki su čak glavni gradovi). Kroz povijest je također Dunav služio kao strateška točka te je razdvajao mnoga carstva i kraljevine, a i dan danas je prirodna granica mnogim državama.

Turizam kao društveno-ekonomski fenomen koji je u današnje vrijeme sve prakticiraniji, koristi različite resurse, bilo prirodne ili one stvorene ljudskom rukom. Jedan od takvih resursa je i sama rijeka Dunav. Osim već navedenih pogodnosti koje ova rijeka donosi zemljama, svakako je važno naglasiti i turizam. Naime, postoji veliki potencijal iskorištavanja (odnosno valoriziranja) Dunava u turističke svrhe. Neke zemlje su savršen primjer toga kako se to može učiniti, dok neke zemlje nisu iskoristile sav potencijal koji Dunav nudi. S obzirom na bogatstvo flore i faune i mnoštvo zaštićenih područja uz Dunav, mnoge zemlje su razvile različite oblike turizma kao što su promatranje ptica, lov, ribolov i ostalo. Nadalje, postoji veliki potencijal za razvijanje nekih drugih oblika, pogotovo aktivnih oblika turizma i ruralnog turizma. Po aktivnim oblicima turizma svakako se ističu Njemačka i Austrija, koje su napravile mnogo biciklističkih staza te staza za šetanje uz sam Dunav, dok je odličan primjer turističkog iskorištavanja divljeg života uz i u rijeci, Rumunjska, u kojoj se nalazi delta Dunava. Naravno, uz razvitak svih navedenih oblika turizma potrebno je i zaštititi sam prirodni resurs, kako ne bi došlo do degradiranja i uništavanja okoliša radi turističkih kretanja.

Govoreći općenito o turizmu, može se istaknuti činjenica da turizam podunavskih zemalja nije svugdje jednak, nego varira od jedne države do druge. Najbolji primjer dobro razvijenog turizma su svakako zapadne podunavske zemlje (pogotovo Njemačka pa Austrija), dok istočnije zemlje nisu uspjele maksimizirati svoj turistički potencijal, a uz to imaju i ostale različite probleme (veliki broj domaćih naspram stranim turistima, općenito loše stanje gospodarstva, nedavni sukobi...).

Hrvatska je jedna od podunavskih zemalja (5. po redu od izvora prema ušću). Republika Hrvatska je već dosta izgradila svoj imidž kao turistička destinacija. Turistički promet ove države je svake godine u porastu, no to isto tako predstavlja i određeni problem jer se pojavljuje sezonalnost. Naime, Hrvatska bi mogla i trebala problem sezonalnosti rješavati razvijanjem drugih resursa (osim mora), a odlična mogućnost za to je rijeka Dunav. Hrvatsko Podunavlje obiluje pogodnim prostorom, koji sadrži mnoštvo vinograda i obradivih površina na kojima bi se mogao razvijati ruralni i ekoturizam. Osim toga, područje Dunava je pogodno za lov i ribolov, a dobar primjer za to je i bogati rezervat divljeg svijeta, park prirode Kopački rit. S obzirom da se uz sam Dunav razvila i Vučedolska kultura te su se smjestili gradovi Ilok i Vukovar, uz Dunav bi se također mogao razvijati kulturni turizam, koji je jedan od glavnih „instrumenata“ za proširenje sezone.

Sve u svemu, može se reći da je Dunav, kao turistički resurs te rijeka visokog značaja, velika predispozicija Hrvatske kao i ostalih podunavskih zemalja. Pametnom politikom, marketingom, izgradnjom prihvatnih kapaciteta te zaštitom područja moguće ga je zaštititi te turistički valorizirati.

SAŽETAK

Podunavske zemlje – njihova uloga i značenje u turizmu

Turizam je fenomen novijeg vremena, koji se u današnje vrijeme sve više i više prakticira i gotovo nema čovjeka koji nije bar jednom bio turist. Odnosi se na promjenu trenutnog mjesta da bi se zadovoljile neke turističke potrebe. Kroz povijest su se razvili različiti oblici i vrste turizma, a turizam je svakom važnijom inovacijom u tehnologiji i motorizaciji sve više i više napredovao.

Rijeka Dunav spada pod prirodnu, izvornu i pretežito dokoličarsku grupu atrakcija, a motivi i aktivnosti koje ona zadovoljava su: odmor i oporavak, sportska rekreacija, dokoličarska edukacija, zadovoljstvo te nedokoličarski motivi. Dunav izvire u gorju Schwarzwald u zapadnoj Njemačkoj i tokom, od 2 850 kilometara, ulazi u Crno More. Prolazi ili čini prirodnu granicu čak 10 država, a to su redom: Njemačka, Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Bugarska, Rumunjska, Moldavija i na kraju Ukrajina. Tok ove rijeke se dijeli na 3 dijela: gornji, srednji i donji tok. Rijeka ima mnoštvo pritoka od kojih su važniji: Sava, Drava, Tisa, Inn te ostali. Dunav u svojem toku ima mnogo nepravilnosti i nije svugdje jednak, a dosta vode osim pritoka prima sa planina, otapanjem snijega. Rijeka donosi mnoge pogodnosti gospodarstvima podunavskih zemalja. Dunav je dom preko 2 000 vrsta biljki te preko 5 000 vrsta životinja, od kojih je preko 40 sisavaca, 180 ptica i 100 vrsta riba, veliki broj gmazova i vodozemaca.

Turizam, podunavskih zemalja je raznolik. Neke zemlje su vrlo dobro turistički razvijene i njihov turizam uvijek napreduje, kao na primjer: Njemačka, Austrija, Mađarska, Hrvatska. Postoje i zemlje čiji se turizam uglavnom zasniva na domaćem prometu i nisu turistički dobro iskorištene kao na primjer Srbija, Bugarska i ostale. Mnoge od ovih zemalja su razvile različite turističke aktivnosti uz obale Dunava: biciklizam, pješačenje, lov, ribolov, promatranje ptica i ostale, dok ostale nisu iskoristile potencijal Dunava kao turističkog resursa.

Ključne riječi: Dunav, podunavske zemlje, turizam

SUMMARY

Danube countries – their role and significance in tourism

Tourism is the phenomenon of modern times and recently, it is being consumed more and more. There is almost no person in today's world that once wasn't a tourist. It is defined as changing current place in order to satisfy some needs. Many different types and forms were developed through history and tourism has progressed with every important innovation in technology and motorization.

The river Danube is included into natural, fundamental and leisure group of attractions. Motives and attractions which are satisfied by this group are: rest and recovery, sport recreation, leisure education, satisfaction and non leisure motives. Danube rises in Schwarzwald in west Germany and with its 2 850 long flow, enters in Black Sea. It flows through or makes natural border of 10 countries, and they are: Germany, Austria, Slovakia, Hungary, Croatia, Serbia, Bulgaria, Romania, Moldova and finally Ukraine. The flow of this river is divided into three parts: upper, middle and lower flow. The river has many tributaries from which of more significant are these: Sava, Drava (or Drave), Tisa (or Tisza), Inn and many more. The Danube river has many irregularities in its flow and it isn't same everywhere. Lot of water in Danube is being produced by melting of mountain snow. There are many economical benefits that the river brings to countries of Danube. Danube is also an habitat for more than 2 000 plant species and more than 5 000 animal species, from which are 40 mammals, 180 birds, 100 fishes and a large number of reptiles and amphibians.

Tourism of Danube countries is various. Some of the countries have reached very good touristic development and their tourism is constantly advancing, such as: Germany, Austria, Hungary and Croatia. There are also countries whose tourism is being based on domestic turnover and their touristic scene is not developed well, these countries are: Serbia, Bulgaria and others. Many of these countries have developed different tourist activities along the banks of the Danube river: bicycling, hiking, hunting, fishing, birdwatching and many others. Other countries have not used potential of the Danube as the touristic resource.

Key words: Danube, Danube countries, tourism

ZUSAMMENFASSUNG

Donauländer – ihre Rolle und Bedeutung im Tourismus

Der Tourismus ist ein Phänomen der neueren Zeit, der in heutiger Zeit mehr praktiziert wird und es gibt fast kein Mensch, der mindestens einmal Tourist war. Es bezieht sich auf die Veränderung aktueller Orte um einige touristische Bedürfnisse zu befriedigen. Durch die Geschichte haben sich viele verschiedene Arten und Formen des Tourismus entwickelt und der Tourismus hat mit jeder wichtiger Innovation in Technologie und Automatisierung mehr und mehr fortgeschritten.

Der Fluss Donau gehört zu natürlicher, fundamentaler und meist freizeithlicher Gruppe der Attraktionen, und die Motive und Aktivitäten, die diese Gruppe befriedigt, sind: die Erholung und die Rekonvaleszenz, die sportische Rekreation, die freizeithliche Edukation, die Zufriedenheit und nicht freizeithliche Motive. Die Donau entspringt in den Bergen von Schwarzwald im westlichen Teil Deutschlands und mit dem Lauf, ist 2 850 Kilometer lang, fließt ins Schwarzes Meer. Der Fluss fließt durch oder bildet die natürliche Grenze der 10 Länder, und sie sind: Deutschland, Österreich, Slowakei, Ungarn, Kroatien, Serbien, Bulgarien, Rumänien, Moldawien und schließlich Ukraine. Der Lauf dieses Flusses wird in drei Teilen geteilt: oberen, mittleren und unteren Strom. Der Fluss hat viele Nebenflüsse, von denen wichtiger sind: die Save (Sau), die Drau, die Theiß, der Inn und andere. Die Donau in ihrem Lauf hat viele Unregelmäßigkeiten und es ist nicht überall gleich. Viel Wasser enthält die Donau aus den Bergen, durch das Schmelzen des Schnees. Der Fluss trägt viele Vorteile zu Wirtschaften der Donauländer. Die Donau ist auch der Lebensraum für über 2 000 Pflanzensorten und für über 5 000 Tiersorten, von denen 40 Säugetiere, sind 180 Vögel, 100 Fische, große Zahl der Kriechtiere und Amphibie.

Der Tourismus, der Donauländer ist verschieden. Einige Länder werden sehr gut touristisch entwickelt und ihr Tourismus schreitet immer fort, wie zum Beispiel: Deutschland, Österreich, Ungarn und Kroatien. Es gibt auch Länder, deren Tourismus hauptsächlich an inländischem touristischem Verkehr gründet und ihr Tourismus wird nicht sehr gut ausgenutzt, wie: Serbien, Bulgarien und andere. Viele von diesen Ländern haben viele verschiedene touristische Aktivitäten, die an den Ufern der Donau entwickelt sind: Radfahren, Wanderung, Jagd, Angeln, Vogelbeobachtung und andere. Andere Länder haben nicht das Potential der Donau als touristische Ressource ausgenutzt.

Schlüsselwörter: Donau, Donauländer, Tourismus

LITERATURA

PISANI IZVORI:

1. ČAVLEK, N. et al.: **Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav**, Školska knjiga, Zagreb, 2011.
2. ČORAK, S., MIKAČIĆ, V. et al: **HRVATSKI TURIZAM – plavo bijelo zeleno**, Institut za turizam, Zagreb, 2006.
3. JAFARI, J. et al.: **Encyclopedia of Tourism**, Routledge, London, 2000.
4. KUŠEN, E.: **TURIZAM I PROSTOR**, Institut za turizam, Zagreb, 2001.
5. MATECKI, U.: **Dreimal Deutschland, in Deutschland, in Österreich, in der Schweiz**, Ernst Klett Sprachen, Stuttgart, 2013.
6. MATZKA, C. et al.: **Kultur-Tourismus**, Trauner Verlag, Linz, 2012.
7. NOVARESIO, P.: **Velike rijeke svijeta**, White Star, Vercelli, 2006.
8. PIRJEVEC, B., KESAR, O.: **POČELA TURIZMA**, Mikrorad, Zagreb, 2002.
9. ŠEHIĆ, D., ŠEHIĆ, D.: **ATLAS EUROPE**, MONDE NEUF, Zagreb, 2005.
10. **Tatsachen über Deutschland**, Societäts Verlag, Frankfurt am Main, 2010.

INTERNET IZVORI:

1. Državni institut za statistiku (Rumunjske) <http://www.insse.ro/cms/>
2. Državni institut za statistiku <http://www.nsi.bg/>
3. Državni ured za statistiku Republike Moldavije <http://www.statistica.md/>
4. Državni zavod za statistiku (Hrvatske) <http://www.dzs.hr/>
5. Enciklopedija Britannica <https://www.britannica.com/>
6. Lonely Planet <http://www.lonelyplanet.com/>
7. Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav <https://www.icpdr.org/main/>
8. Ministarstvo prometa, izgradnje i regionalnog razvoja Republike Slovačke <http://www.telecom.gov.sk/>
9. Njemački savezni zavod za statistiku <https://www.destatis.de/>
10. Republički zavod za statistiku Republike Srbije <http://webrzs.stat.gov.rs/>
11. Središnji ured za statistiku (Mađarske) <http://www.ksh.hu/>

12. Statistika Austrije <http://statistik.at/>

13. Turistička zajednica grada Kijeva (Ukrajina) <http://www.visitkievukraine.com/>

ŽIVOTOPIS

OSOBNJE INFORMACIJE

Bitunjac Ante

📍 Serdara Tomaševića 18, 21230 Sinj (Hrvatska)

📞 (+385) 989700895

✉️ abitunjac138@gmail.com

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

2009–2013

Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Sinju, Sinj (Hrvatska)

2013–danas

Sveučilište u Zadru, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti, Zadar (Hrvatska)

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinski jezik

Hrvatski

Ostali jezici

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
engleski	C1	C1	C1	C1	C1
njemački	B2	B2	B1	B1	B2
talijanski	A2	A2	A2	A2	A2

Stupnjevi: A1 i A2: Početnik - B1 i B2: Samostalni korisnik - C1 i C2: Iskusni korisnik

[Zajednički europski referentni okvir za jezike](#)